

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ

**МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ, ШҮҮХИЙН
ТАМГЫН ГАЗРЫН 2018 ОНЫ ЭХНИЙ ХАГАС
ЖИЛИЙН АЖЛЫН ТАЙЛАН**

**Улаанбаатар хот
2018 он**

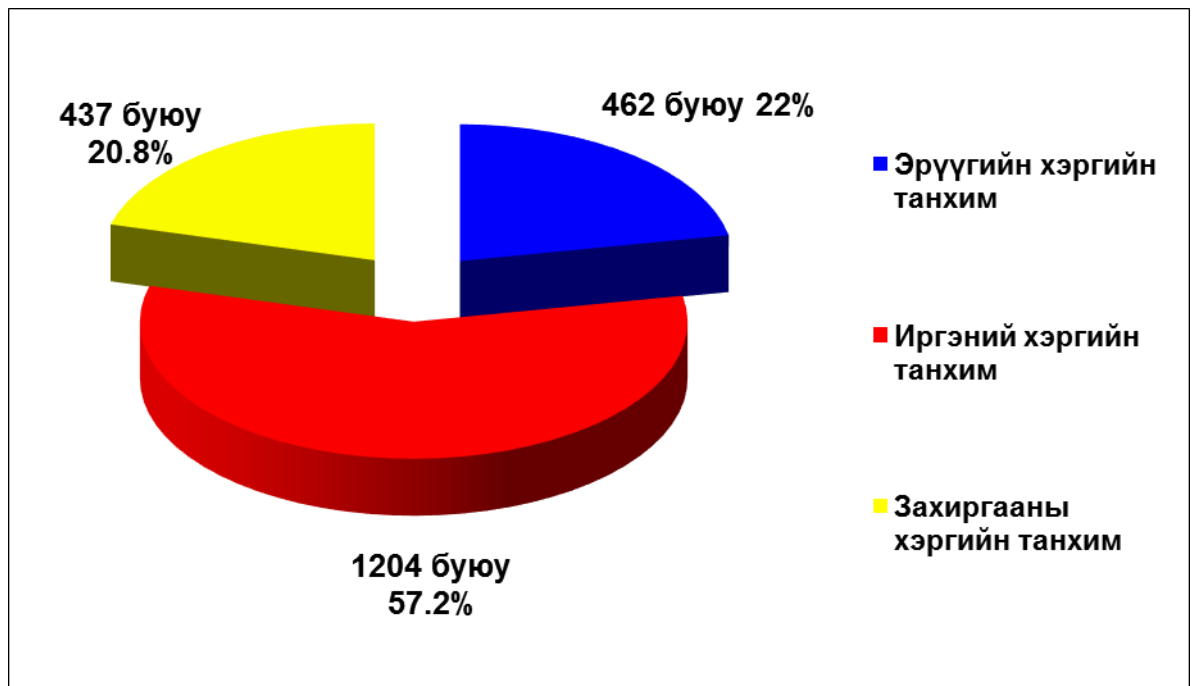
ГАРЧИГ

1. Гарчиг	1
2. Улсын Дээд шүүхийн 2018 оны эхний хагас жилийн ажлын тайлангийн товч танилцуулга	2-3
3. Эрүүгийн хэргийн танхимын шүүн таслах ажлын тайлан	4-8
4. Иргэний хэргийн танхимын шүүн таслах ажлын тайлан	9-14
5. Захиргааны хэргийн танхимын шүүн таслах ажлын тайлан	15-19
6. Бусад асуудлаар	19-22
7. Тамгын газрын ажлын тайлан	23
8. Захиргаа удирдлагын хэлтсийн ажлын тайлан	23-26
9. Шүүхийн практик судлалын хэлтсийн ажлын тайлан	26-30
10. Санхүү, хангамж үйлчилгээний хэлтсийн ажлын тайлан	30-32
11. Шүүхийн зохион байгуулалтын хэлтсийн ажлын тайлан	32-33
12. Хэвлэл мэдээлэл, олон нийттэй харилцах хэлтсийн ажлын тайлан	34
13. Ерөнхий шүүгчийн ажлын албаны ажлын тайлан	34-35
14. Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааны албаны ажлын тайлан	35-37
15. Сургалт семинар	37-43

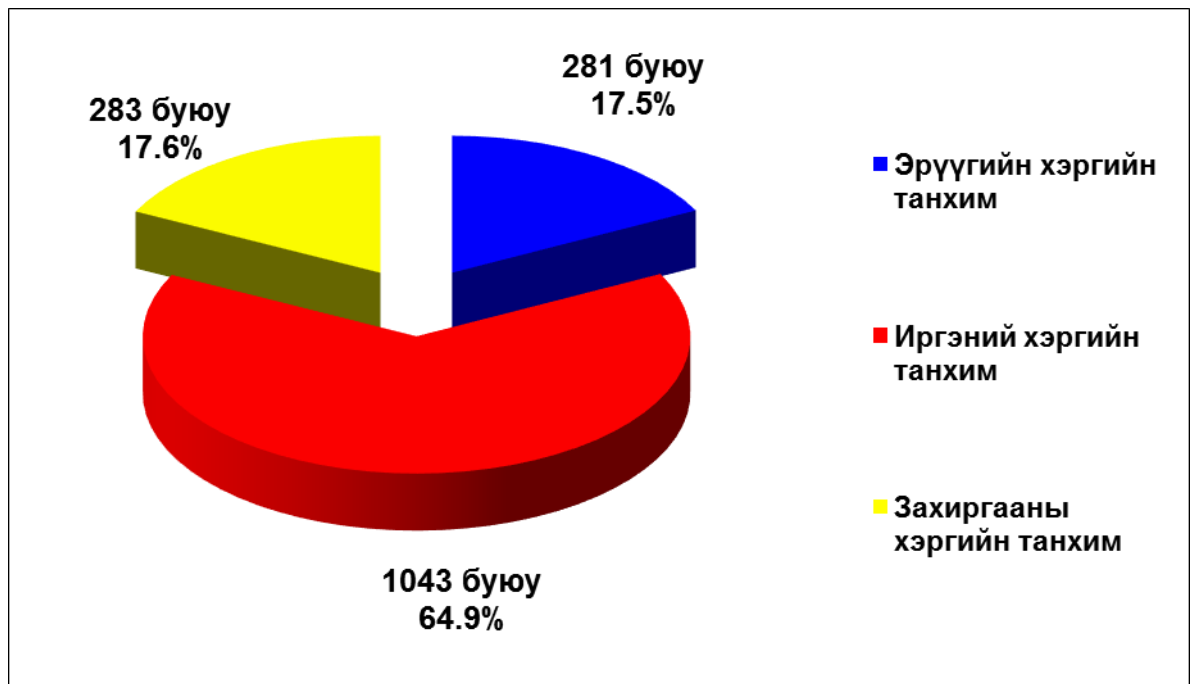

УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН 2018 ОНЫ ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН АЖЛЫН ТАЙЛАН

Улсын Дээд шүүхийн нийт хүлээж авсан 2103 хэргээс

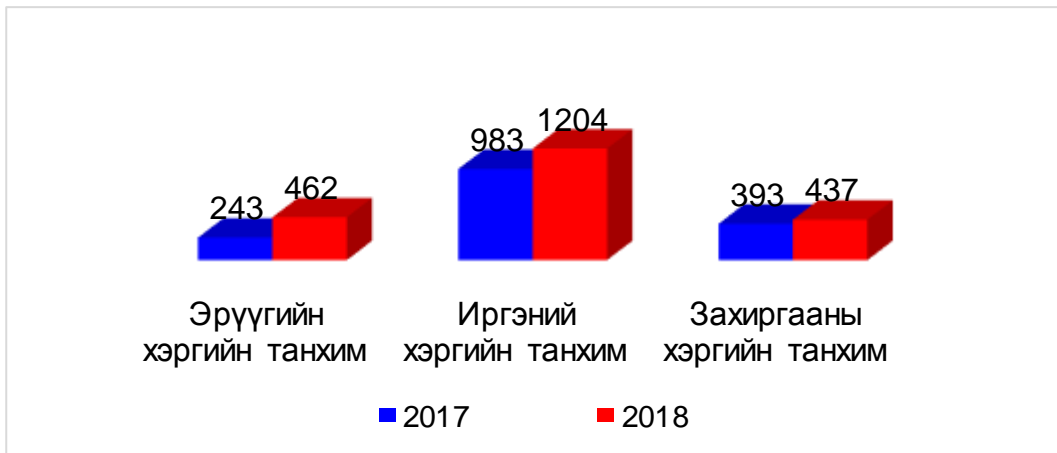

Шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн 1607 хэргээс

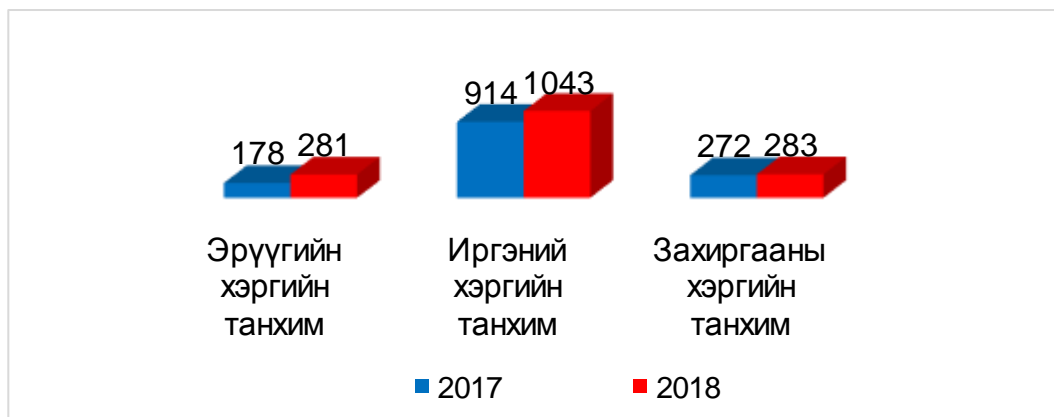

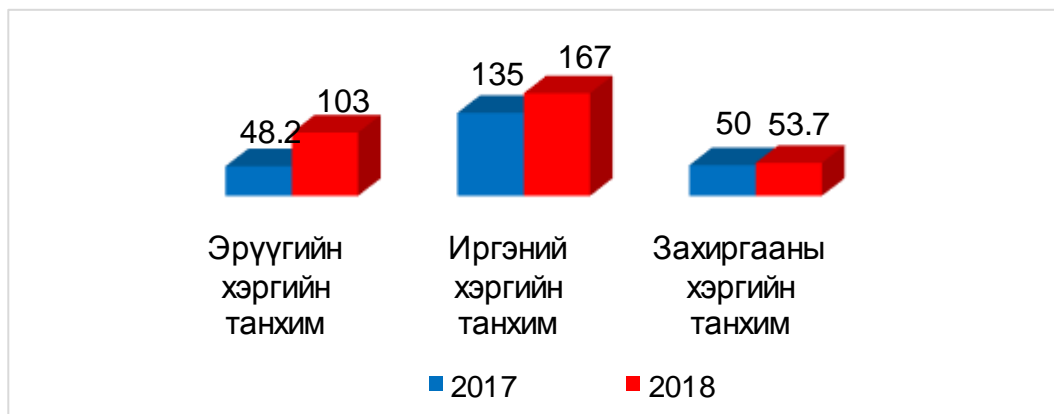
**Улсын Дээд шүүхийн эрүү, иргэн болон захиргааны хэргийн танхимуудын
2018 оны эхний хагас жилд хүлээж авсан хэргийг
өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал:**

**2018 оны эхний хагас шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн хэргийг өмнөх
оны мөн үетэй харьцуулбал:**

**Улсын Дээд шүүхийн нэг шүүгчид ногдох хэргийн ажлын ачааллыг
өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал:**

ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН ТАНХИМ

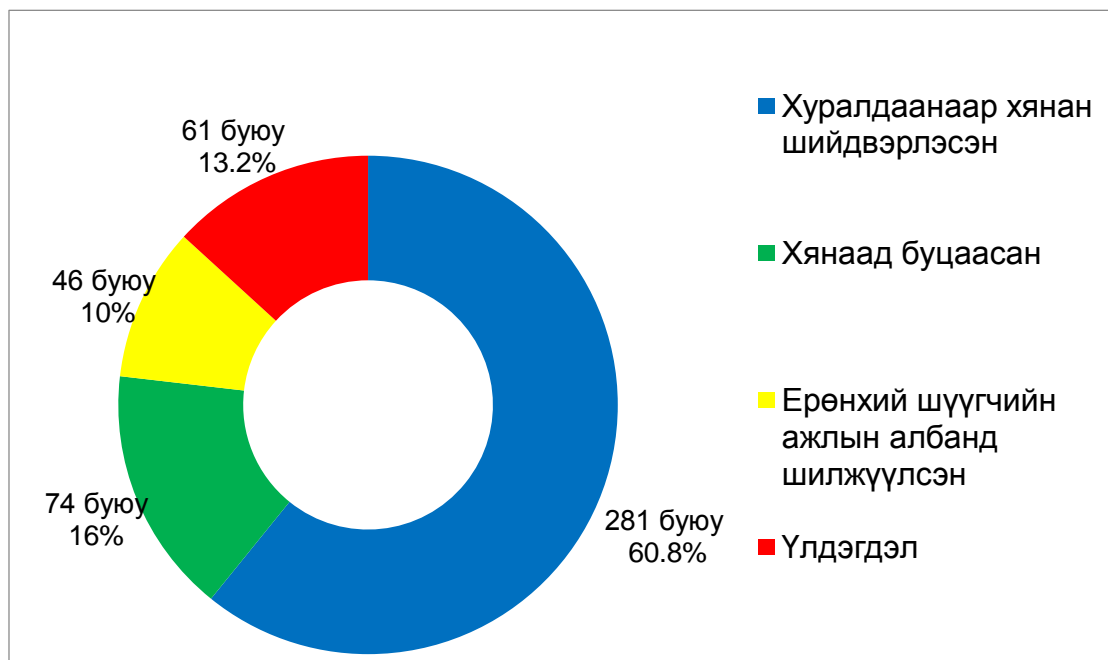

НЭГ. ШҮҮН ТАСЛАХ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААР

1.1. Эрүүгийн хэргийн танхим.

Эрүүгийн хэргийн танхим 2017 оны үлдэгдэл 34 хэрэг дээр 2018 оны эхний хагас жилд хяналтын шатны журмаар эрүүгийн 428, нийт 462 хэрэг хүлээн авч, эрүүгийн 281 хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэж, 74 хэргийг шүүгчийн захирамжаар буцааж, 46 хэргийг Ерөнхий шүүгчийн ажлын албанд шилжүүлж, 61 хэргийн үлдэгдэлтэй байна.

Нийт хүлээн авсан эрүүгийн 462 хэргээс

Эрүүгийн хэргийн танхимын хяналтын шатны шүүх хуралдаан нийт 40 өдөр хуралдаж, өдөрт дунджаар 7 хэрэг хэлэлцжээ.

Эрүүгийн хэргийн танхимд хяналтын шатны журмаар ирүүлсэн 462 хэргээс нэг шүүгчид 103 хэрэг ногдож байна.

Хяналтын журмаар шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэгдсэн 281 хэргийн 48 хувь буюу 135 хэргийн тогтоол, магадлалыг хэвээр үлдээж, гомдол, эсэргүүцлийг хэрэгсэхгүй болгож, 22.8 хувь буюу 64 хэргийн тогтоол,

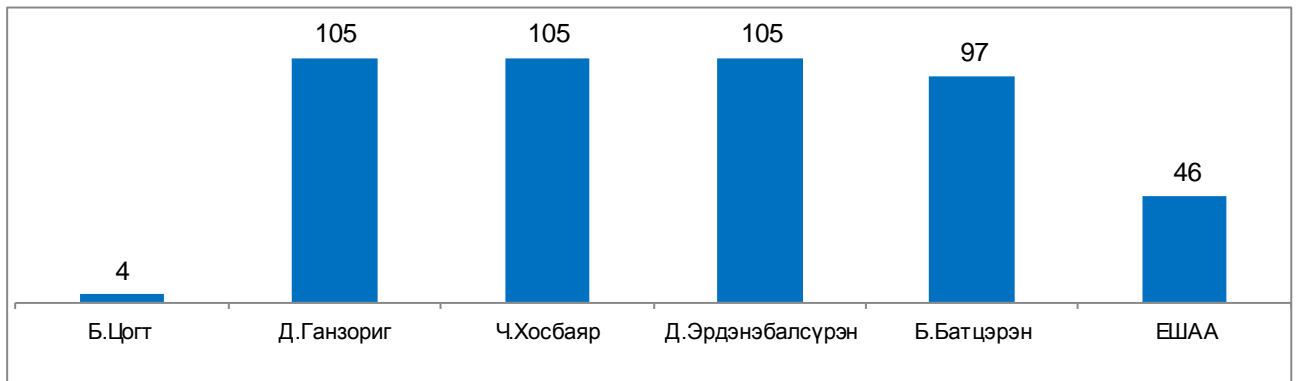
магадлалд өөрчлөлт оруулж, **29.1** хувь буюу **82** хэргийн тогтоол, магадлалыг хүчингүй болгожээ.

Өөрчлөлт оруулсан **64** хэргийн **43.8** хувь буюу **28** хэргийг Эрүүгийн хууль буруу тайлбарлан хэрэглэсэн, **7.8** хувь буюу **5** хэргийг хэрэглэх ёсгүй хуулийг хэрэглэсэн, **9.3** хувь буюу **6** хэргийг хэрэглэх ёстой хууль хэрэглээгүй, **3.1** хувь буюу **2** хэргийн зүйлчлэл өөрчлөлгүйгээр ялыг хүндрүүлсэн, **9.3** хувь буюу **6** хэргийн зүйлчлэл өөрчлөлгүйгээр ялыг хөнгөрүүлсэн, **26.5** хувь буюу **17** хэргийг бусад гэсэн үндэслэлээр тус тус өөрчлөлт оруулжээ.

Хүчингүй болгосон **82** хэргийн **57.3** хувь буюу **47** хэргийг **шүүхээр дахин хэлэлцүүлэхээр** буцааж, **2.4** хувь буюу **2** хэргийг **хэрэгсэхгүй** болгож, **40.2** хувь буюу **33** хэргийн шийтгэх тогтоолыг хэвээр үлдээж, магадлалыг хүчингүй болгожээ.

Хяналтын журмаар Танхимын тэргүүн Б.Цогт **4**, шүүгч Д.Ганзориг **105**, Д.Эрдэнэбалсүрэн **105**, Ч.Хосбаяр **105**, Б.Батцэрэн **97**, Ерөнхий шүүгчийн ажлын алба **46** эрүүгийн хэрэг тус тус хүлээн авчээ.

Шүүгч тус бүрийн болон Ерөнхий шүүгчийн ажлын албаны хүлээн авсан хэрэг

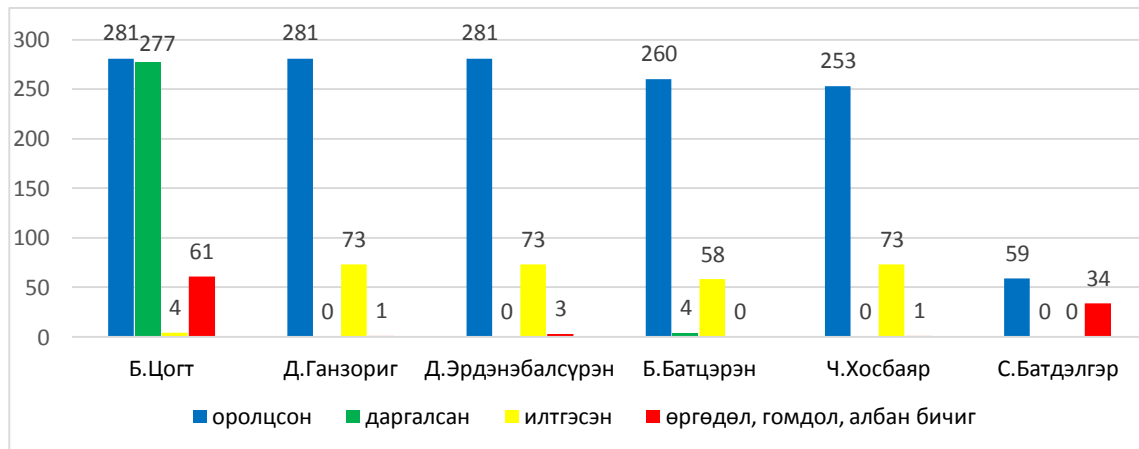
Хяналтын шатны эрүүгийн хэргийн шүүх хуралдаанд Танхимын тэргүүн Б.Цогт **281**, шүүгч Д.Ганзориг **281**, Д.Эрдэнэбалсүрэн **281**, Б.Батцэрэн **260**, Ч.Хосбаяр **253**, С.Батдэлгэр **59** удаа тус тус **оролцсоноос**;

Танхимын тэргүүн Б.Цогт **277**, шүүгч Б.Батцэрэн **4** хэргийн шүүх хуралдааныг **даргалж**;

Танхимын тэргүүн Б.Цогт **4**, шүүгч Д.Ганзориг **73**, Д.Эрдэнэбалсүрэн **73**, Ч.Хосбаяр **73**, Б.Батцэрэн **58** хэрэг **илтгэсэн** байна.

Эрүүгийн хэргийн танхимын шүүгчдийн 2018 оны хагас жилийн ажлын ачаалал

2018 оны эхний хагас жилийн байдлаар цагаатгал хариуцсан шинжээчээс Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийн төрөл садан болон Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах салбар комиссуудаар дамжуулан **65** өргөдөл, хүсэлтийг хүлээн авч нийтдээ **23** цагаатгалын үнэмлэх олгосноос **11** үнэмлэх шинээр, **12** үнэмлэх нөхөн олгож, **3** өргөдөл, хүсэлт судлагдаж байна.

Хяналтын шатны эрүүгийн хэргийн шүүх хуралдаанаар шийдвэрлэсэн хэргийн **79** хувь буюу **222** хэргийг ялтан, хохирогч, тэдний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн **гомдлоор**, **1.4** хувь буюу **4** хэргийг иргэний хариуцагчийн гомдлоор, **18.8** хувь буюу **53** хэргийг улсын яллагчийн **эсэргүүцлээр**, **0.7** хувь буюу **2** хэргийг прокурорын **дүгнэлтээр** хэлэлцжээ.

Тайлангийн хугацаанд шүүгч Б.Батцэрэн **23**, Д.Эрдэнэбалсүрэн **19**, Д.Ганзориг **18**, Ч.Хосбаяр **14**, нийт **74** хэргийг хянаж шүүгчийн захирамжаар буцаасан байна.

Эрүүгийн хэргийн танхим 2018 оны эхний хагас жилд нийт **78** албан бичиг, **21** өргөдөл, гомдол хүлээн авснаас Танхимын тэргүүн Б.Цогт **46** албан бичиг, **13** өргөдөл гомдол, шүүгч С.Батдэлгэр **26** албан бичиг, **7** өргөдөл, гомдол, шүүгч Д.Эрдэнэбалсүрэн **2** албан бичиг, шүүгч Д.Ганзориг **1** албан бичиг, шүүгч Ч.Хосбаяр **1** албан бичиг тус тус хянан шийдвэрлэж, одоо Танхимын тэргүүн Б.Цогт **1** албан бичиг, **1** өргөдөл гомдол, шүүгч С.Батдэлгэр **1** албан бичгийн үлдэгдэлтэй байна.

Тайлангийн хугацаанд танхимын тэргүүний захирамж **396** гарснаас шүүхийн харьяалал тогтоох тухай **33**, хэрэг хянан шийдвэрлэх хугацаа сунгах тухай **54**, шүүх бүрэлдэхүүн томилох тухай **309** захирамж гарчээ. Мөн тайлангийн хугацаанд шүүхийн тогтоол **24**, мэдэгдэх хуудас **74** гарсан байна.

Улсын дээд шүүхийн Эрүүгийн хэргийн шүүгчдийн нэгдсэн хуралдаанаар хянан шийдвэрлэгдсэн **7** хэргийн **42.8** хувь буюу **3** хэргийн хяналтын шатны шүүх хуралдааны тогтоол, шүүгчийн захирамжийг хэвээр үлдээж, гомдлыг хэрэгсэхгүй болгож, **28.5** хувь буюу **2** хэргийн хяналтын шатны шүүх хуралдааны тогтоолд өөрчлөлт оруулж, **28.5** хувь буюу **2** хэргийн хяналтын шатны шүүх хуралдааны тогтоолыг хүчингүй болгожээ.

Улсын дээд шүүхийн Эрүүгийн хэргийн шүүгчдийн нэгдсэн хуралдаанаар шийдвэрлэсэн хэргийн **42.8** хувь буюу **3** хэргийг Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн дүгнэлтээр, **14.3** хувь буюу **1** хэргийг хоёр шүүгчийн тусгай санал гаргасан үндэслэлээр, **14.3** хувь буюу **1** хэргийг Улсын ерөнхий прокурор эсэргүүцлээр, **28.5** буюу **2** хэргийг ялтны өмгөөлөгчийн гомдлоор хэлэлцжээ.

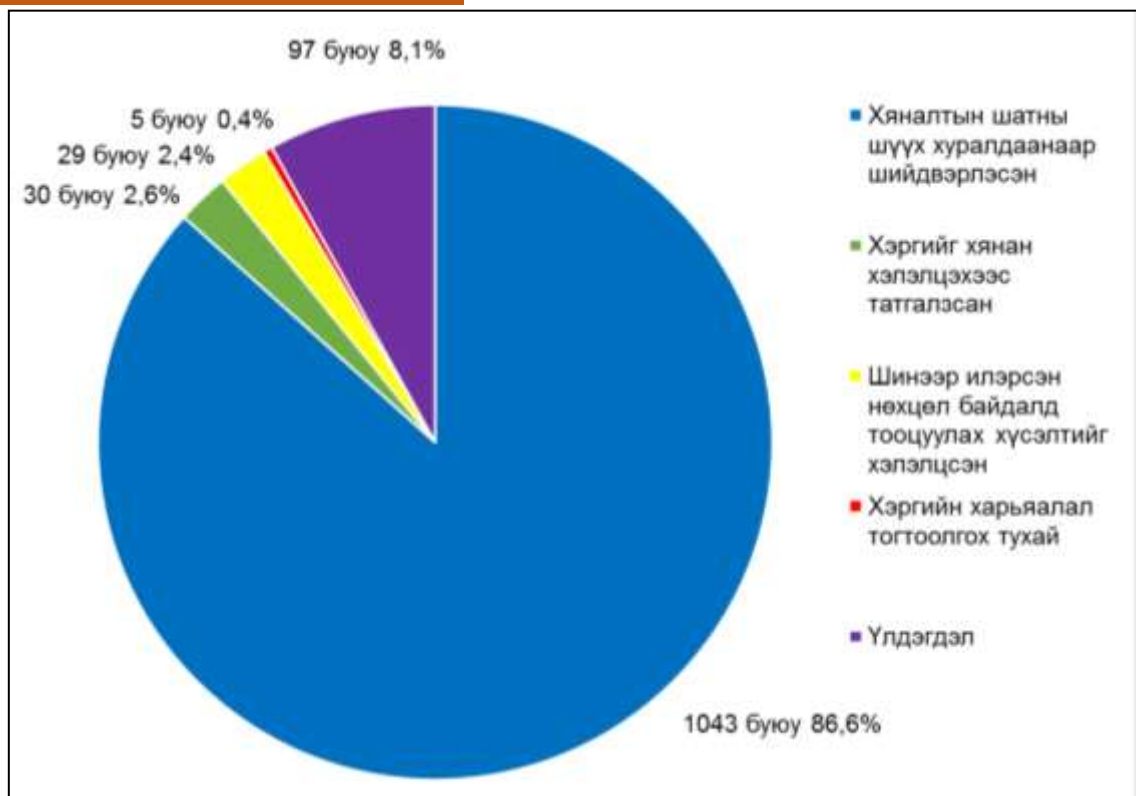
ИРГЭНИЙ ХЭРГИЙН ТАНХИМ

1.2. Иргэний хэргийн танхим.

Иргэний хэргийн танхим өмнөх оны үлдэгдэл **162** хэрэг дээр хяналтын шатны журмаар **1009**, шинээр илэрсэн нөхцөл байдалд тооцуулахаар **33**, нийт **1204** хэрэг хүлээн авч, **1043** хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэж, **29** хэргийг шинээр илэрсэн нөхцөл байдалд тооцуулахаар хэлэлцэж, **30** хэргийг хяналтын журмаар хэлэлцэхээс татгалзаж, **5** хэргийн харьяаллыг тогтоосон байна. Иргэний хэргийн танхим үлдэгдэл **97** хэрэгтэй байна.

Нийт хүлээн авсан 1204 хэргээс

Иргэний хэргийн танхимын хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар нийт **51** өдөр хуралдаж, өдөрт дунджаар **20** хэрэг хэлэлцжээ.

Иргэний хэргийн танхимд хяналтын шатны журмаар ирүүлсэн **1171** хэргээс нэг шүүгчид **167** хэрэг тус тус ногдож байна.

Хяналтын журмаар хэлэлцэгдсэн иргэний **1043** хэргийн **55.7** хувь буюу **581** хэргийн шийдвэр, магадлалыг хэвээр үлдээж, гомдлыг хангахгүй орхиж, **10.5** хувь буюу **110** хэргийн шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, дахин хэлэлцүүлэхээр буцааж, **19.7** хувь буюу **205** хэргийн шийдвэр, магадлалд нэмэлт, өөрчлөлт

оруулж, **10.7** хувь буюу **112** хэргийн магадлалыг бүхэлд нь буюу зарим хэсгийг хүчингүй болгож, шийдвэрийг хэвээр үлдээх буюу өөрчилж, **3.4** хувь буюу **35** хэргийн шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, хэргийг буюу нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгосон байна.

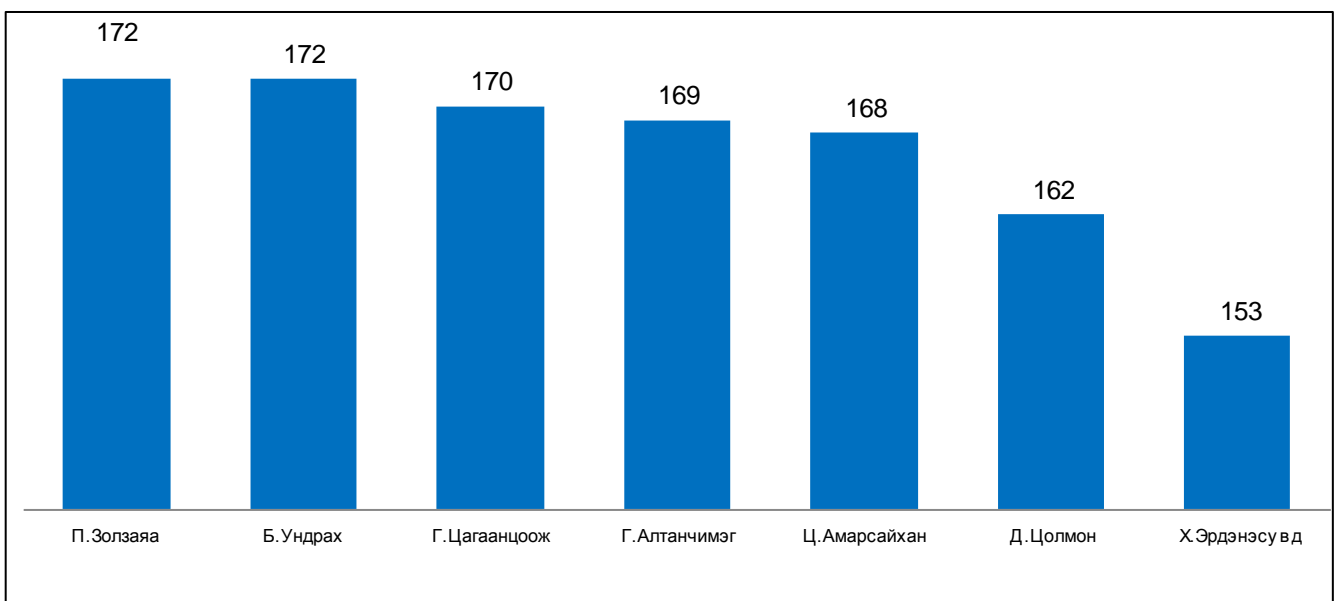
Өөрчлөлт оруулсан **205** шийдвэр, магадлалын **67.8** хувь буюу **139** нь хэрэглэвэл зохих хуулийг хэрэглээгүй, хэрэглэх ёсгүй хууль хэрэглэсэн, хууль буруу тайлбарлаж хэрэглэсэн, **32.2** хувь буюу **66** нь шүүх хуулиар тогтоосон хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмыг зөрчсөн үндэслэлээр шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулжээ.

Шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож хэргийн дахин хэлэлцүүлэхээр буцаасан **110** хэргийн **60** хувь буюу **66** хэргийг шүүх өөр хуулийг, эсхүл хуулийг буруу тайлбарлаж хэрэглэсэн ба шийдвэрийг өөрчлөх боломжгүй гэж, **40** хувь буюу **44** хэргийг шүүх хуулиар тогтоосон хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмыг зөрчсөн үндэслэлээр шийдвэр, магадлалыг тус тус хүчингүй болгож, хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр буцаажээ.

Шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, нэхэмжлэлийг буюу хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон **35** хэргийн **60** хувь буюу **21** нь шүүх өөр хуулийг, эсхүл хуулийг буруу тайлбарлаж хэрэглэсэн, **40** хувь буюу **14** нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам зөрчсөн байна.

Хяналтын журмаар Шүүгч Б.Ундрах **172**, П.Золзаяа **172**, Г.Цагаанцоож **170**, Г.Алтанчимэг **169**, Ц.Амарсайхан **168**, Д.Цолмон **162**, Х.Эрдэнэсүвд **153** хэрэг хүлээн авчээ.

Шүүгч тус бүрийн хүлээн авсан хэрэг

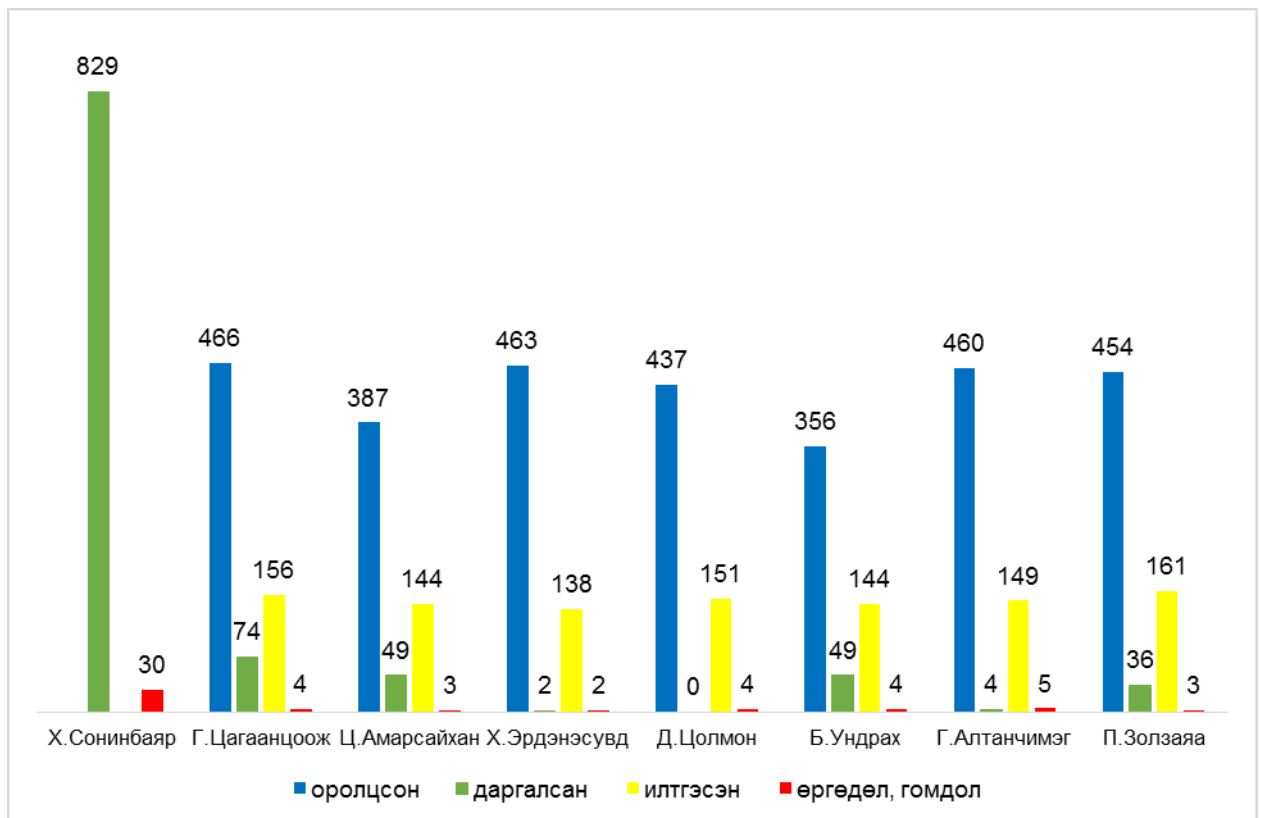

Хяналтын шатны Иргэний хэргийн шүүх хуралдаанд шүүгч Г.Цагаанцоож 466, Х.Эрдэнэсүвд 463, Г.Алтанчимэг 460, П.Золзаяа 454, Д.Цолмон 437, Ц.Амарсайхан 387, Б.Ундрах 356 удаа оролцсоноос;

Танхимын тэргүүн Х.Сонинбаяр **829**, шүүгч Г.Цагаанцоож **74**, Ц.Амарсайхан **49**, Б.Ундрах **49**, П.Золзаяа **36**, Г.Алтанчимэг **4**, Х.Эрдэнэсүвд **2** хуралдааныг тус тус **даргалж**;

Шүүгч П.Золзаяа **161**, Г.Цагаанцоож **156**, Д.Цолмон **151**, Г.Алтанчимэг **149**, Ц.Амарсайхан **144**, Б.Ундрах **144**, Х.Эрдэнэсүвд **138** хэргийг **илтгэсэн** байна.

Иргэний хэргийн танхимын шүүгчдийн 2018 оны хагас жилийн ажлын ачаалал

Хяналтын шатны иргэний хэргийн шүүх хуралдаанаар шийдвэрлэсэн хэргийн **398** нэхэмжлэгчийн, **631** хариуцагчийн, **10** гуравдагч этгээдийн, **4** прокурорын гомдлоор хянан хэлэлцэгджээ.

Хяналтын шатны иргэний хэргийн шүүх хуралдаанаар шийдвэрлэсэн **1043** хэргийг эрх зүйн төрлөөр авч үзвэл:

Иргэний хуулиар **627**, Хөдөлмөрийн тухай хуулиар **253**, Гэр бүлийн тухай хуулиар **26**, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулиар **123**, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар **8**, бусад хуулиар **6** хэргийг хянан шийдвэрлэжээ.

Тус танхим **2018** оны хагас жилд нийт **33** албан бичиг, **22** өргөдөл, гомдол хүлээн авснаас Танхимын тэргүүн Х.Сонинбаяр **12** албан бичиг, **10** өргөдөл, гомдол, шүүгч Г.Алтанчимэг **2** албан бичиг, **3** өргөдөл, гомдол, Б.Ундрах **2** албан бичиг, **2** өргөдөл, гомдол, Г.Цагаанцоож **3** албан бичиг, **1** өргөдөл, гомдол, Д.Цолмон **2** албан бичиг, **2** өргөдөл, гомдол, Ц.Амарсайхан **2** албан бичиг, **1** өргөдөл, гомдол, П.Золзаяа **2** албан бичиг, **1** өргөдөл, гомдол, Х.Эрдэнэсүвд **2** албан бичиг, **1** өргөдөл, гомдол тус тус хянан шийдвэрлэж, одоо **6** албан бичиг, **1** өргөдөл, гомдлын үлдэгдэлтэй байна.

Иргэний хэргийн танхим 2018 оны хагас жилийн байдлаар Улс төрийн намын бүртгэлийн талаар дараах ажлыг хийжээ. Үүнд:

- Монгол Ардын хувьсгалт намын дүрмийн болон даргын өөрчлөлтийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 05-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэхээс татгалзаж;
- Зон Олны намын дүрмийн өөрчлөлтийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 05-ны өдрийн 02 дугаар тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэхээс татгалзаж;
- Монгол Ардын хувьсгалт намын дүрмийн болон даргын өөрчлөлтийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдрийн 03 дугаар тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэхээс татгалзаж;
- Дэлхийн Монголчууд намыг 2018 оны 3 дугаар сарын 05-ны өдрийн 05 дугаар тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэж;
- Иргэний Зориг Ногоон намын дүрмийн болон даргын өөрчлөлтийг 2018 оны 3 дүгээр сарын 05-ны өдрийн 06 дугаар тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэж;
- Иргэний хөгжил, хүмүүнлэг үйлсийн намыг 2018 оны 3 дугаар сарын 12-ны өдрийн 08 дугаар тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэхээс татгалзаж,
- Их эв намыг 2018 оны 3 дугаар сарын 12-ны өдрийн 09 дүгээр тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэхээс татгалзаж,
- Гэр хороолол хөгжлийн намыг 2018 оны 4 дүгээр сарын 16-ны өдрийн 11 дүгээр тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэхээс татгалзаж,
- Зон Олны намын даргын өөрчлөлтийг 2018 оны 5 дугаар сарын 14-ний өдрийн 12 дугаар тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэж,
- Хөдөлмөрийн Үндэсний намын дүрмийн өөрчлөлтийг 2018 оны 5 дугаар сарын 14-ний өдрийн 13 дугаар тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэж,
- Монгол Ардын Хувьсгалт намын дүрмийн болон даргын өөрчлөлтийг 2018 оны 5 дугаар сарын 14-ний өдрийн 16 дугаар тогтоолоор улсын бүртгэлд бүртгэхээс татгалзаж тус тус шийдвэрлэсэн байна.

Тайлангийн хугацаанд танхимын тэргүүний болон шүүгчийн захирамж **1490** гаргаснаас Танхимын тэргүүний “Шүүх бүрэлдэхүүн томилох тухай” **1166**, “Улсын тэмдэгтийн хураамж буцааж олгох тухай” **294**, “Гомдол хэлэлцүүлэхээс татгалзах тухай” **5**, “Гомдол гаргаагүйд тооцох тухай” **25** шүүгчийн захирамж тус тус гарчээ.

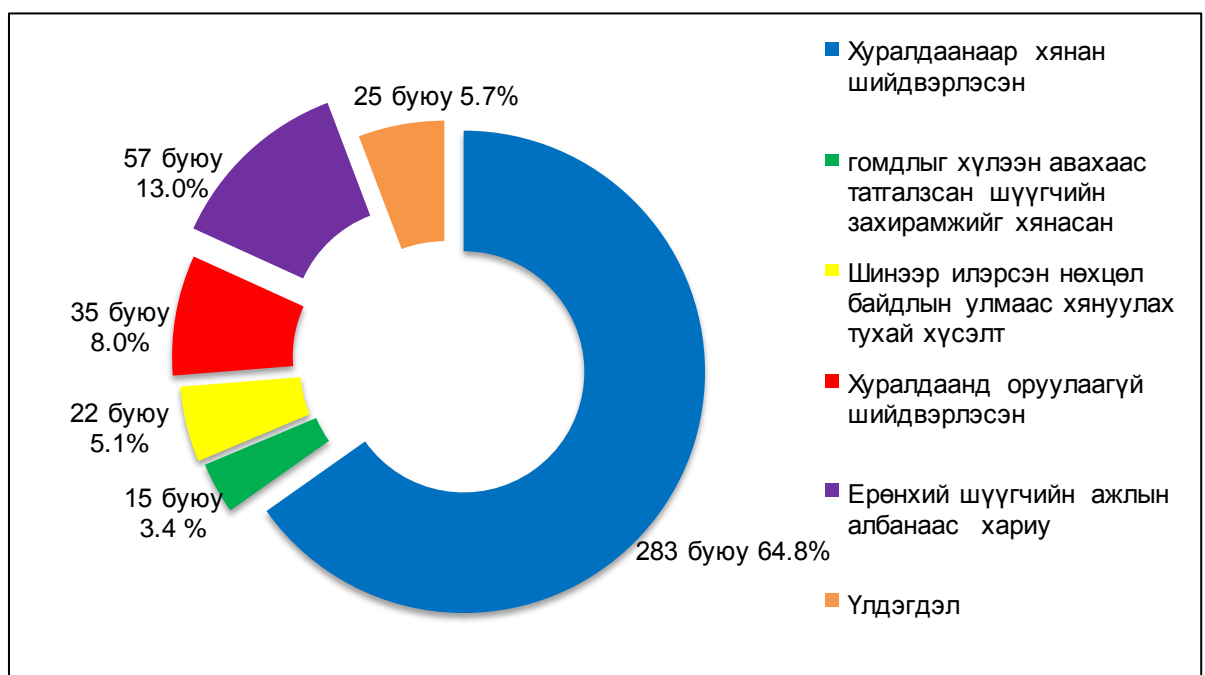
ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ТАНХИМ

1.3. Захиргааны хэргийн танхим.

Захиргааны хэргийн танхимын өмнөх оны үлдэгдэл **18** хэргийн /хяналтын журмаар гомдол гаргасан **8**, анхан шатны журмаар хэлэлцэх **2**, шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас шүүхийн шийдвэрийг дахин хянуулах **2**, ерөнхий шүүгчийн ажлын алба **6**/ дээр **2018** оны эхний хагас жилд хяналтын шатны журмаар **322** захиргааны хэрэг, Ерөнхий шүүгчид гомдол гаргасан **55**, шинээр илэрсэн нөхцөл байдалд тооцуулахаар **23**, Шүүхийн ёс зүйн хорооны гомдолтой **11**, давж заалдах шатны журмаар **2**, мэргэжлийн хариуцлагын хороо **6** нийт **437** хэрэг хүлээн авч, **283** хэргийг хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанаар, **35** хэргийг хуралдаанд оролцуулахгүйгээр, гомдлыг хүлээн авахаас татгалзсан шүүгчийн захирамжид гомдол гаргасан **15** хэргийг, шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас хянуулах тухай **22** хүсэлтийг шийдвэрлэж, **57** хэргийг Ерөнхий шүүгчийн ажлын албанаас хариу өгч, одоо **25** хэргийн /хяналтын журмаар гомдол гаргасан **18**, шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас хянуулах тухай хүсэлт **3**, Ерөнхий шүүгчийн ажлын алба **4** үлдэгдэлтэй байна.

Хяналтын журмаар нийт хүлээн авсан 437 хэргээс

Захиргааны хэргийн танхимын хяналтын шатны шүүх хуралдаан нийт **36** өдөр хуралдаж, **өдөрт** дунджаар **7.8** хэрэг хэлэлцжээ.

Захиргааны хэргийн танхимд хяналтын шатны журмаар ирүүлсэн **376** хэргээс нэг шүүгчид **53.7** хэрэг тус тус ногдож байна.

Хяналтын шатны журмаар хэлэлцэгдсэн **283** хэргийн **67.4** хувь буюу **191** хэргийн шийдвэр, магадлалыг хэвээр үлдээж, гомдлыг хангахгүй орхиж, **10** хувь буюу **28** хэргийн шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулж, **22.6** хувь буюу **64** хэргийн шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгожээ.

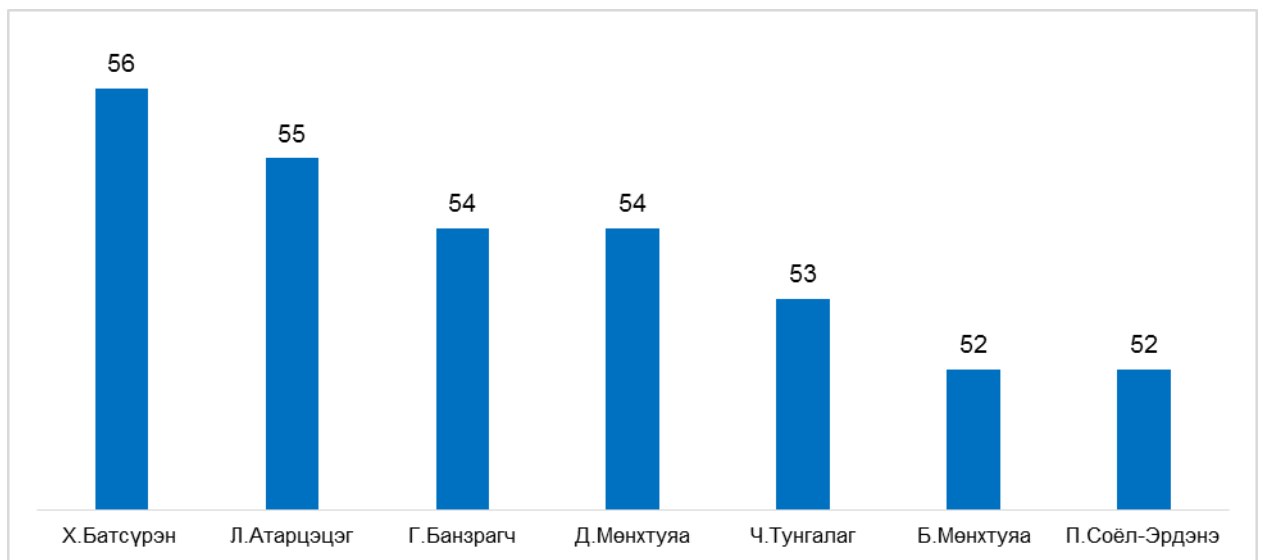
Шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгосон **64** хэргийн **28.1** хувь буюу **18** хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр анхан шатны шүүхэд буцааж, **17.1** хувь буюу **11** хэргийн хэргийг болон нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгох, эсхүл нэхэмжлэлийг хангасан, **54.6** хувь буюу **35** хэргийн магадлал хүчингүй, шийдвэрийг хэвээр үлдээх буюу өөрчлөлт оруулсан байна.

Шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулсан **28** хэргийн **42.8** хувь буюу **12** хэргийг хууль буруу хэрэглэсэн, **53.5** хувь буюу **15** хэргийг шүүх хэрэглэвэл зохих хуулийг хэрэглээгүй, **3.5** хувь буюу **1** шийдвэр, магадлалд бусад өөрчлөлт оруулсан.

Шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас хянуулах тухай **22** хэргийн **21** хэргийн хүсэлтийг хангаагүй, **1** хэргийн оролцогч хүсэлтээсээ татгалзсан байна.

Хяналтын журмаар шүүгч Х.Батсүрэн **56**, Л.Атарцэцэг **55**, Г.Банзрагч **54**, Д.Мөнхтуяа **54**, Ч.Тунгалаг **53**, Б.Мөнхтуяа **52**, П.Соёл-Эрдэнэ **52**, захиргааны хэрэг тус тус хүлээн авчээ.

Шүүгч тус бүрийн хүлээн авсан хэрэг

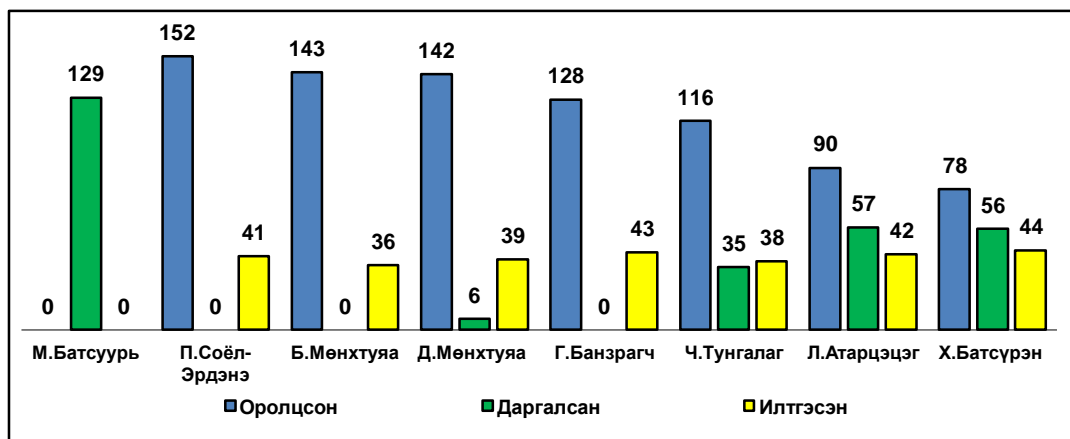

Хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанд шүүгч П.Соёл-Эрдэнэ 152, Б.Мөнхтуяа 143, Д.Мөнхтуяа 142, Г.Банзрагч 128, Ч.Тунгалаг 116, Л.Атарцэцэг 90, Х.Батсүрэн 78 удаа тус тус оролцосноос,

Танхимын тэргүүн М.Батсуурь 129, шүүгч Л.Атарцэцэг 57, Х.Батсүрэн 56, Ч.Тунгалаг 35, Д.Мөнхтуяа 6 хэргийн шүүх хуралдааныг тус тус даргалж;

Шүүгч Х.Батсүрэн 44, Г.Банзрагч 43, Л.Атарцэцэг 42, П.Соёл-Эрдэнэ 41, Д.Мөнхтуяа 39, Ч.Тунгалаг 38, Б.Мөнхтуяа 36 хэрэг тус тус илтгэсэн байна.

Захиргааны хэргийн танхимын шүүгчдийн 2018 оны эхний хагас жилийн ажлын ачаалал

Хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүхэд ирсэн хэргийн шийдвэрлэсэн нийт 283 хэргийн 64 нэхэмжлэгчийн, 54 хариуцагчийн, 26 гуравдагч этгээдийн, 95 хэргийн оролцогчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн, 41 өмгөөлөгчийн, 3 гомдол гаргагчийн гомдлоор хянан хэлэлцэгджээ.

Хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанаар шийдвэрлэсэн 283 хэргийг эрх зүйн төрлөөр авч үзвэл: Төрийн албаны маргаан 84, Газрын маргаан 62, Ашигт малтмалын маргаан 40, Татварын маргаан 20, Эд хөрөнгийн бүртгэлтэй холбоотой маргаан 14, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай маргаан 4, Шүүхийн Ёс зүйн хорооны магадлалтай 3, бусад маргаан 56 байна.

Мөн хугацаанд нэхэмжлэгч, гуравдагч этгээдээс хяналтын журмаар гаргасан гомдолд нийт 14,601,600 /Арван дөрвөн сая зургаан зуун нэг мянга зургаан зуун/ төгрөгийг улсын тэмдэгтийн хураамжид төлсний 2,737,800 /хоёр сая долоон зуун гучин долоон мянга найман зуун/ төгрөгийг буцаан олгожээ.

Тус танхим 2018 оны эхний хагас жилд нийт 22 албан бичиг, 4 өргөдөл, гомдол хүлээн авснаас: Танхимын тэргүүн М.Батсуурь 12 албан бичиг, 3

өргөдөл гомдол, шүүгч П.Соёл-Эрдэнэ **3** албан бичиг, шүүгч Л.Атарцэцэг **1** албан бичиг, шүүгч Х.Батсүрэн **1** албан бичиг, шүүгч Г.Банзрагч **1** албан бичиг, шүүгч Б.Мөнхтуяа **1** албан бичиг, шүүгч Д.Мөнхтуяа **1** албан бичиг, шүүгч Ч.Тунгалаг **1** албан бичигт хариу өгч, одоо **1** албан бичиг, **1** өргөдөл гомдлын үлдэгдэлтэй байна.

Тайлангийн хугацаанд шүүгчийн захирамж, шүүхийн тогтоол **504** гаргаснаас “хэргийг шүүх хуралдаанаар хэлэлцүүлэх тухай” **298**, “шүүх хуралдааныг хойшлуулах тухай” **95**, “улсын тэмдэгтийн хураамж буцаах тухай” захирамж **39**, “шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын хүсэлтийг шийдвэрлэх тухай” шүүхийн тогтоол **21**, “гомдлыг хүлээн авахаас татгалзах тухай” **30**, “Гомдол хүлээн авахаас татгалзсан захирамжийг хэвээр” **15**, “хүсэлт гаргаагүйд тооцох тухай” **4**, “нэхэмжлэгч, хариуцагч эвлэрснийг баталсан” **2** гарсан байна.

ХОЁР. БУСАД АСУУДЛААР

Улсын дээд шүүхийн шүүгч нар

- “Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай”;
 - “Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хууль”-д нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай
 - “Зохиогчийн эрх болон түүнд хамаарах эрхийн тухай” хуулийн шинэчилсэн найруулга;
 - “Оюуны өмчийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах тухай” хуулийн төсөлд санал
 - “Өмгөөллийн тухай” хууль;
 - “Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл;
 - “Согтуурах, мансуурах донтой өвчтэй этгээдийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх, албадан хөдөлмөр хийлгэх тухай” хууль;
 - “Хөдөлмөрийн тухай” хуулийн шинэчилсэн найруулга;
 - “Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хууль”-ийн шинэчилсэн найруулга;
 - “Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль”-ийн шинэчилсэн найруулга;
 - “Эрүүгийн хариуцлага хүлээсэн хүн, хуулийн этгээдийн талаарх мэдээлэл солилцох журам”-ын төслүүдэд тус тус санал өгч, хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох үүргээ хэрэгжүүлжээ.
- Эрүүгийн хэргийн танхимын тэргүүн **Б.Цогт** “Шүүхийн тухай багц хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах” ажлын хэсгийн гишүүнээр;
“Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөл”-ийн гишүүнээр;
“Цагаатгах ажлын удирдан зохион байгуулах улсын комисс”-ын гишүүнээр;
 - Иргэний хэргийн танхимын тэргүүн **Х.Сонинбаяр**, шүүгч **Ц.Амарсайхан**, **Б.Ундрах** нар “Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай” хуулийн шинэчилсэн найруулга, хуулийн төсөл боловсруулах ажлын хэсгийн гишүүнээр;
 - Танхимын тэргүүн **Х.Сонинбаяр** Германы олон улсын хамтын ажиллагааны нийгэмлэг /GIZ/ иргэний хэргийн мониторингийн ажлын хэсгийн ахлагчаар;
Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн “Хууль тайлбарлах онол арга зүй” хичээлийн хөтөлбөр, сэдэв боловсруулах ажлын хэсгийн ахлагчаар;
“Шүүх эрх мэдэл” мэдээлэл, арга зүйн улирал тутмын эмхтгэлийн редакцын зөвлөлийн гишүүнээр;
 - Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн **М.Батсуурь** “Захиргааны хэргийн бүртгэл хяналтын нэгдсэн системийг зүгшрүүлэх” ажлын хэсгийн ахлагчаар;

“Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах ажлын хэсгийн гишүүнээр;

“Захиргааны ерөнхий хууль”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах ажлын хэсгийн гишүүнээр;

“Сонгуулийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” хуулийн ажлын хэсгийн гишүүнээр;

“Нотариатын тухай” хуулийн ажлын хэсгийн гишүүнээр;

“Хуульч, эдийн засагчийн нэгдсэн клуб”-ын гишүүнээр;

“Шүүх эрх мэдэл” сэтгүүлийн гишүүнээр;

“Өмгөөлөл” сэтгүүлийн редакцын гишүүнээр;

Шүүхийн мэргэшлийн хорооны гишүүнээр;

Нотариатын мэргэшлийн хорооны гишүүнээр;

- шүүгч **Г.Алтанчимэг** “**Арбитрын тухай**” хуулийн шинэчилсэн найруулгын ажлын хэсгийн гишүүнээр;
- шүүгч **Ц.Амарсайхан** “Гэр бүлийн тухай /шинэчилсэн найруулга/ хууль”-ийн төсөл боловсруулах ажлын хэсгийн гишүүнээр;
- шүүгч **Л.Атарцэцэг** “Шүүхийн багц хуулиуд”-ын ажлын хэсгийн гишүүнээр;
- шүүгч **Г.Банзрагч** “Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах” ажлын хэсгийн гишүүнээр;
- шүүгч **Д.Ганзориг** “Монгол улсад цаазаар авах ялыг сэргээх талаарх хууль”-ийн ажлын хэсгийн гишүүнээр;
- шүүгч **П.Золзаяа** Монголын Хуульчдын холбооны дэргэдэх мэргэжлийн хариуцлагын хорооны гишүүнээр,
- Нотариатчдын танхимын гишүүнээр;
- шүүгч **Б.Батцэрэн, Ч.Хосбаяр** нар “Эрүүгийн хууль”, “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай”, “Зөрчлийн хууль”, “Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах” ажлын хэсгийн гишүүнээр;
- шүүгч **Б.Батцэрэн** “Эрүүгийн хэргийн бүртгэл, хяналтын нэгдсэн системийг хэрэгжүүлэх” ажлын хэсгийн ахлагчаар, шүүгч **Ч.Хосбаяр** гишүүнээр, шүүгчийн туслах-шинжээч **Г.Ууганбаатар** ажлын хэсгийн нарийн бичгийн даргаар;
- шүүгч **Д.Мөнхтуяа** “Захиргааны ерөнхий хуулийн ажлын хэсгийн гишүүнээр; Шүүгчдийн холбооны Улсын Дээд шүүхийн салбар зөвлөлийн гишүүнээр;
- шүүгч **Д.Эрдэнэбалсүрэн** “Цагаатгалын тухай”, “Өмгөөллийн тухай” хуулиудын ажлын хэсгийн гишүүнээр;

“Хүүхдийн төлөө үндэсний зөвлөл”-ийн гишүүнээр, “Монголын Хуульчдын холбооны удирдах зөвлөл”-ийн гишүүнээр;

УИХ-ын гишүүн Батнасан нарын санаачилсан “Эрүүгийн хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах” ажлын хэсгийн гишүүнээр;

- шүүгч **Б.Батцэрэн, Д.Мөнхтуяа** нар Шүүхийн мэргэшлийн хорооны гишүүнээр тус тус ажиллажээ.

Эрүүгийн хэргийн танхимаас 2018 оны 5 дугаар сарын 09-ний өдрийн 01 дугаартай “Шийтгэх (цагаатгах) тогтоол үйлдэхэд анхаарах зарим асуудлын тухай”, 2018 оны 5 дугаар сарын 09-ний өдрийн 02 дугаартай “Магадлал үйлдэхэд анхаарвал зохих зарим асуудлын талаар” зөвлөмж гаргаж,

Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах саналыг боловсруулж, УИХ-ын Хууль зүйн байнгын хороо, Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд хүргүүлжээ.

- Шүүгч **Ц.Амарсайхан** “Шүүгч нарын бодлогын гарын авлага” эмхтгэсэн байна.
- Шүүгч **П.Золзаяа** “Худалдах-худалдан авах гэрээ” сэдвээр зөвлөмж гаргаж, 2018 оны Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх хуулийн холбогдох заалтууд Үндсэн хууль зөрчсөн талаарх асуудлаар Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчийн хуралдаанаар бэлтгэн оруулсан байна.
- Шүүгч **Д.Цолмон** Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2017 оны 06 дугаар сарын 09-ний өдрийн Монгол Улсын хуулийн 1, 2 дугаар зүйлд заасан зохицуулалт Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцэж байгаа эсэх асуудлаар Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцэд мэдүүлсэн хүсэлтэд Дээд шүүхийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөр оролцож, Улсын Дээд шүүхийн нийт шүүгчдийн хуралдаан хийх эрх зүйн зохицуулалтын талаар “Өдрийн сонин”-д ярилцлага өгсөн байна.

ШҮҮХИЙН ТАМГЫН ГАЗАР

ГУРАВ. ТАМГЫН ГАЗРЫН АЖЛЫН ТАЛААР

3.1. Шүүхийн захиргааны үйл ажиллагааг удирдах чиглэлээр:

Тамгын газар нь Шүүхийн тухай багц хууль, Төрийн албаны тухай, Төсвийн тухай, Хөдөлмөрийн тухай хууль болон бусад хууль, тэдгээрт нийцүүлэн гарсан дүрэм, журам, заавар, Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлөөс өгсөн үүрэг, даалгаврыг биелүүлэх, нэгдсэн төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлуудыг хугацаанд нь хийж гүйцэтгэх, Шүүхийн захиргааны тухай хуулийн **6-12** дугаар зүйлд заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэх талаар анхааран ажиллаж иржээ.

Авлигын эсрэг хууль, “Албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг бүртгэх, хянах, хадгалах журам”-д заасны дагуу шүүгч, захиргааны албан хаагчдаас **“Албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг”-ийг 2016** оны байдлаар шинэчлэгдсэн маягтын дахин гаргуулан авч, **24** шүүгчийн материалыг Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн Сахилгын хороонд, **1** хүний материалыг Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн ажлын албанд, захиргааны албан хаагчийн **61** хүний материалыг Тамгын газарт зохих журмын дагуу хадгалж, цахим хэлбэрээр шинэчлэн гаргажээ.

Мөн захиргааны албан тушаалд томилогдохоор нэр дэвшсэн **4** хүний хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлгийг **“Авлигатай тэмцэх газар”-т** хянуулахаар хүргүүлэн холбогдох зөвшөөрлийг авч, томилон ажиллуулжээ.

Түүнчлэн **“Төрийн албан хаагчийн бүрэлдэхүүн хөдөлгөөний тайлан”-г** шинэчилсэн програмын дагуу гаргаж, Төрийн албаны зөвлөлд тогтсон хугацаанд нь хүргүүлсэн байна.

Тамгын газрын дарга хуульд заасан бүрэн эрхийнхээ хүрээнд Ерөнхий шүүгчтэй зөвшилцөн нийт **75** тушаал гаргасан байна.

“Билгийн тооллын хаврын тэргүүн сар-Цагаан сарын баяр”, “Хүүхдийн баяр” бусад тэмдэглэлт баяр, бүх нийтийн амралтын өдрүүдэд тухай бүр арга хэмжээг зохион байгуулж, Улсын Дээд шүүх дээр сахилга, хариуцлага, дэг журам, сонор сэрэмжийг өндөржүүлэх зорилгоор Тамгын газрын даргын **3** удаагийн тушаалаар **5** ажилтныг хариуцлагатай эргүүлээр томилон ажиллуулжээ.

Мөн Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1-д “Хуульч хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл авсны дараа шүүхэд төлөөлөх эрх нээлгэхээр Улсын Дээд шүүхэд бүртгүүлж ... өмгөөлөгчийн нэрсийн жагсаалтад бүртгэгдэнэ.” гэж заасны дагуу Тамгын газрын даргын тушаалаар энэ онд **101**, нийт **2742** хуульчдад өмгөөлөгчийн шүүхэд төлөөлөх эрхийг тус тус нээж, гэрчилгээ, үнэмлэх олгоод байна.

Тайлангийн хугацаанд **218** өргөдөл гомдол, **648** албан бичиг, **2472** хавтаст хэрэг хүлээн авч, зохих журмын дагуу бүртгэн, бүртгэл хяналтын карт нээж, уг албан бичгүүдийг Ерөнхий шүүгч, Тамгын газрын даргад танилцуулсны дагуу шүүгч, ажилтнуудад хуваарилан өгч шийдвэрлүүлснээс гадна **2538** албан бичигт дугаар өгч холбогдох шүүх, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад явуулжээ.

Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч Ц.Зориг, Эрүүгийн хэргийн танхимын тэргүүн Б.Цогт, Иргэний хэргийн танхимын тэргүүн Х.Сонинбаяр, Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн М.Батсуурь нар тус шүүхэд ажиллаж байгаад гавъяаныхаа амралтад гарсан ахмадуудаа 2018 оны 2 дугаар сарын 06-ны өдөр хүлээн авч уулзан хүндэтгэл үзүүллээ.

2018 оны 6 дугаар сарын 14-ний өдөр Улсын Дээд шүүхийн Иргэний хэргийн танхимын шүүгч Ц.Амарсайхан Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн “**Шударга ёсны элч**” тэмдгээр, Архивын ажил хариуцсан ахлах мэргэжилтэн Ж.Тэгшдэлгэр Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн “**Хүндэт**” тэмдгээр, 2018 оны 2 дугаар сарын 08-ны өдөр Мэдээллийн технологи хариуцсан референт Э.Баярбаатар “**Мэдээлэл, харилцаа холбооны тэргүүний ажилтан**” тэмдгээр тус тус шагнагдсан байна.

Улсын Дээд шүүхийн баг тамирчид Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн 25 жилийн ойд зориулсан спортын тэмцээнд амжилттай оролцлоо.

3.2. Шүүхийн хүний нөөцийн чиглэлээр:

Тайлангийн хугацаанд **Т.Батдорж**, **М.Ганзориг** нарыг Шүүгчийн туслах-шинжээчийн, **У.Батцэцэг**, **Г.Наранхүү** нарыг шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга-мэргэжилтний албан тушаалд, **Г.Баянмөнх**, **Г.Өлзийбадрах** нарыг жолоочийн, **Б.Өлзийжаргалыг** үйлчлэгчийн ажилд Ерөнхий шүүгчтэй зөвшилцөн тус тус томилж, өөрийн хүсэлтээр төрийн албанаас **4** ажилтан чөлөөлөгдсөн байна.

Мөн Тамгын газрын даргын тушаалаар Иргэний хэргийн хууль тогтоомж, практик ажил хариуцсан шинжээч **Э.Энхжаргалыг** Эрүүгийн хэргийн танхимын тэргүүний туслах-Ахлах шинжээчийн, Шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга-мэргэжилтэн **А.Батдэлгэрийг** Шүүгчийн туслах-шинжээчийн, **Б.Бадмарагаг** Цагаатгалын ажил хариуцсан шинжээчийн албан тушаалд томилон дэвшүүлэн ажиллуулжээ.

Тайлангийн хугацаанд:

Компьютерын техник хангамжийн ажил хариуцсан ахлах шинжээч **Ж.Эрдэнэ**, Тамгын газрын туслах-шинжээч **А.Эрдэнэт**, Дотоод ажил хариуцсан шинжээч **Б.Дүүрэнжаргал**, Шүүгчийн туслах-шинжээч **Ч.Батням**, **Г.Ууганбаатар**, **Б.Хүрэлтулга**, Хууль тогтоомжийн системчлэл хариуцсан ахлах мэргэжилтэн **Б.Марал-Эрдэнэ** нарын төрийн албан хаасан хугацааны нэмэгдлийг шинээр буюу нэмэгдүүлэн,

Бичиг хүргэгч **Б.Уртнасан**, үйлчлэгч **Л.Отгонсүрэнгийн** ур чадварын нэмэгдлийг олгосон байна.

Түүнчлэн Төрийн албаны зөвлөлийн 2012 оны 134 дүгээр “Журам батлах тухай” тогтоолын дагуу шинэчилсэн загварын дагуу **60** хүний үр дүнгийн гэрээг дүгнэх, **20** хүний хөдөлмөрийн гэрээг байгуулах ажлыг хагас жилээр зохион байгуулжээ.

3.3. Шүүхийн практик судлах чиглэлээр:

Шүүхийн практик судлалын хэлтэс нь 2018 оны хагас жилд шүүхийн практикийг судлах, хууль тогтоомжид санал өгөх, хууль тогтоомжийн системчлэлийн ажлын хийж гүйцэтгэх, ном товхимол, сэтгүүл гаргах чиглэлээр төлөвлөсөн ажлаа цаг хугацаанд нь бүрэн хийж гүйцэтгэлээ.

Тус хэлтэс нь 2018 оны эхний хагас жилд эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн шүүхийн практикийг судалж, дараах судалгаа, танилцуулга, санал, төслийг хийж гүйцэтгэсэн байна.

Эрүүгийн хэргийн талаарх шүүхийн практикийг судлах ажлын хүрээнд:

1. Гадаадын зарим орнуудын гэмт хэргийн улмаас учирсан эрүүл мэнд амь насны хохирлыг үнэлгээ, нөхөн төлбөрийн тогтолцооны талаарх судалгаа;
2. Согтуурах, мансуурах донтой хүнийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгад оруулах санал;
3. Эрүүгийн хэргийн шүүн таслах ажиллагааны танилцуулга /2013-2017 он/;

4. Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны эрүүгийн хэргийн шүүх хуралдаанаар 2017 оны бүтэн жилд хянагдсан эрүүгийн хэргийн дүн, өөрчлөгдсөн, хүчингүй болсон тогтоол, магадлалыг судалсан тухай тойм;

5. Анхан шатны шүүхээр шинэчлэн найруулсан Эрүүгийн хуулиар хянан шийдвэрлэсэн эрүүгийн хэрэг болон зөрчлийн танилцуулга;

6. Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийг хэрэглэхэд тулгамдаж байгаа хүндрэл, бэрхшээлтэй асуудлуудын талаарх санал;

7. Эрүүгийн хуулийг буцаан хэрэглэхтэй холбоотой алдаа зөрчлүүдийн судалгаа;

8. Анхан шатны шүүхийн шийтгэх ба цагаатгах тогтоол боловсруулах аргачлалын тухай зөвлөмжийн төсөл;

9. БНСУ Дээд шүүх, АНУ-ын Холбооны Дээд шүүх анхан шатны журмаар хэрэг хянан шийдвэрлэх эрх зүйн зохицуулалтын судалгаа;

10. Шүүхийн тухай хуулийн төсөлд оруулах саналтай холбоотойгоор гадаад орнуудын шүүх эрх мэдлийн харьцуулсан судалгаа;

11. Улсын Дээд шүүхээс шүүн таслах ажиллагааны практик судлах, анхан болон давж заалдах шатны шүүгч нартай хийх уулзалт ярилцлагын хүрээнд дараах судалгааг хийж гүйцэтгэв.

а/ Зүүн бүсийн аймгуудын шүүн таслах ажиллагааны судалгаа;

б/ Баруун бүсийн аймгуудын шүүн таслах ажиллагааны судалгаа;

в/ Хангайн бүсийн аймгуудын шүүн таслах ажиллагааны судалгаа;

г/ Говийн бүсийн аймгуудын шүүн таслах ажиллагааны судалгаа;

д/ Төвийн бүсийн аймгуудын шүүн таслах ажиллагааны судалгаа.

12. Хорих ялын доод хэмжээ таван жил болон түүнээс дээш, хорих ялын доод хэмжээг найман жил түүнээс доош хэмжээгээр тогтоосон гэмт хэргийн судалгааг хийжээ.

Иргэний хэргийн талаарх шүүхийн практикийг судлах ажлын хүрээнд:

1. Анхан, давж заалдах, хяналтын шатны шүүхээр 2016, 2017 онд хянан шийдвэрлэсэн иргэний хэргийн тойм;

2. Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаас 2017, 2018 оны 1 дүгээр улиралд магадлалыг бүхэлд нь буюу зарим хэсгийг хүчингүй болгож, шийдвэрийг хэвээр үлдээсэн, өөрчлөлт оруулсан хэргийн судалгаа;

3. Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаас 2017, 2018 оны 1 дүгээр улиралд шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр анхан болон давж заалдах шатны шүүхэд буцаасан хэргийн судалгаа;

4. Анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч нарт зориулсан уулзалтад зориулж улсын хэмжээнд анхан, давах, хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар 2017 онд нийт шийдвэрлэсэн иргэний хэргийн судалгаа болон хяналтын шатны шүүх хуралдаанаас шийдвэр, магадлалд өөрчлөлт оруулсан, хүчингүй болгосон иргэний хэргийн тойм;

5. Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн захиалгаар Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам зөрчсөн гэх үндэслэлээр Улсын Дээд шүүхийн иргэний хэргийн шүүх хуралдаанаар шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр анхан, давж заалдах шатны шүүхэд 2015-2017 онд буцаасан иргэний хэргийн судалгаа;

6. 2017 онд иргэний хэргийг хянан шийдвэрлэх хуулийн хугацаа хэтэрсэн хэргийн судалгаа;

7. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн ажиллагаанд гомдол гаргаж, 2016, 2017 онд хянан шийдвэрлэсэн иргэний хэргийн судалгаа;

8. “Монголын төр эрх зүй” сэтгүүлийн 2017 оны 4, 2018 оны 1 дүгээр улирлын дугаарыг гаргав.

Захиргааны хэргийн талаарх шүүхийн практикийг судлах ажлын хүрээнд:

1. Хуулиар тогтоосон хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам зөрчсөн буюу Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу тогтоол, магадлалыг Улсын Дээд шүүхээс хүчингүй болгож, дахин хэлэлцүүлэхээр буцаасан талаарх дэлгэрэнгүй судалгаа /2015 он/;

2. Монгол Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдааны тогтоолын шинэчилсэн загвар боловсруулахтай холбогдсон олон улсын болон дэлхийн улс орнуудын шүүхийн шийдвэрийн загварын харьцуулсан судалгаа;

3. Захиргааны хэргийн анхан, давж заалдах шатны шүүхүүдийн 2017 оны шийдвэрийн тогтвортой байдлын судалгаа;

4. Монгол Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанаар 2017 онд хянагдсан захиргааны хэргийн дүн, өөрчлөгдсөн, хүчингүй болсон шийдвэр, магадлалыг судалсан тухай тойм;

5. Ерөнхий шүүгч нарын уулзалтад зориулсан Монгол Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанаар 2017 онд хянагдсан

захиргааны хэргийн өөрчлөгдсөн, хүчингүй болсон шийдвэр, магадлалын алдаа, зөрчлийн тойм;

6. Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанаар хэрэг хянан хэлэлцэж шийдвэр гаргахдаа захиргааны ерөнхий хуулийг хэрэглэсэн байдал /2017 оны ХШЗХШХ-аар шийдвэрлэсэн хэрэг/;

7. Захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанаар төрийн гүйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжүүлдэг төв байгууллага хариуцагчаар оролцсон маргааны судалгаа;

8. Гадаад орнуудын шүүх эрх мэдлийн харьцуулсан судалгаа /Шүүхийн тухай хуулийн ажлын хэсэгт зориулсан/;

9. Үндсэн хуулийн цэцээс ирүүлсэн албан бичигтэй холбогдсон эрх зүйн шийдлийн судалгаа;

10. Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанаар байгаль орчныг хамгаалах хуулиудыг хэрэглэж шийдвэрлэсэн маргааны судалгаа /2016-2017 оны ХШЗХШХ-аар шийдвэрлэсэн хэрэг/;

11. “Олон улсын хуульчдыг байгаль орчныг хамгаалахад гүйцэтгэх үүрэг, чиг хандлага, шаардлагатай мэдлэгийн түвшин” илтгэлийн танилцуулгад хэрэглэгдэх холбогдох баримт бичгийн багц судалгаа;

12. Дэлхийн улс орнуудын сонгуулийн маргаан шүүхэд хянан шийдвэрлэх процессын харьцуулсан судалгаа /Сонгуулийн тухай хуулийн ажлын хэсэгт зориулсан/.

Хууль тогтоомжийн системчлэлийн ажлын талаар

2018 оны хагас жилд төлөвлөгдсөн ажлууд хийгдэж байна. Ерөнхийлөгчийн Тамгын газар, Улсын Их Хурлын Тамгын газраас манайд ирүүлж байгаа Монгол Улсын хууль, Ерөнхийлөгчийн зарлиг, Улсын Их Хурлын тогтоол, Үндсэн хуулийн цэцийн тогтоол, дүгнэлт, Төрийн мэдээлэл сэтгүүлүүдийг дугаар бүрээр нь хүлээн авч шүүгч ажилтнуудад эх хувиар болон дотоод сүлжээгээр дамжуулан ашиглуулж лавлагаа өгч, шүүхийн мэдээллийн санг баяжуулан ажиллаж байна. Мөн эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн танхим болон шүүхийн практик судлалын хэлтсээс гаргасан тойм, зөвлөмжүүдийг тухай бүр нь оруулж байна.

Тайлангийн хугацаанд:

-Монгол Улсын хууль **45**

- Улсын Их Хурлын тогтоол **26**;

-Төрийн мэдээлэл сэтгүүлийн **22** дугаар;

-Ерөнхийлөгчийн зарлиг **4**;

-Үндсэн хуулийн цэцийн тогтоол дүгнэлт 8-ийг хүлээн авч эх хувь болон нэгдсэн санд оруулсан байна.

Ном товхимол, сэтгүүл, эрдэм шинжилгээний хурлын талаар:

1. Монголын төр эрх зүй” сэтгүүлийн 2017 оны 4, 2018 оны 1 дугаарыг гаргалаа.

2. Дэлхийн улс орнуудын Дээд шүүхийн танилцуулга номд орох материалыг орчуулах болон бусад эх сурвалжуудаас бэлтгэж байна.

Бусад ажлын талаар

1. Улсын Дээд шүүхийн шүүх хуралдааны тогтоолын өгөгдлийн санд 2018 оны эхний улирлын тогтоолуудыг нэг бүрчлэн судалж, үзүүлэлтийг түүвэрлэн оруулж байна.

3.4. Шүүхийн санхүү, хөрөнгө оруулалтын чиглэлээр:

Улсын Дээд шүүхийн 2018 оны эхний хагас жилийн ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу тус хэлтэс нь Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн тайланг холбогдох байгууллагуудад хуулийн хугацаанд хүргүүлэх, санал дүгнэлт гаргуулах, төсвийн төлөвлөлтийг оновчтой зөв тооцон боловсруулах, батлуулах, хуваарилах, батлагдсан төсвийг хууль, тогтоомжийн дагуу зөв зохистой зарцуулах, төсөв санхүү болон бусад холбогдох хууль тогтоомж, түүний хэрэгжилтийг хангах, шүүхийн санхүүгийн үйл ажиллагааг хөтлөх зэрэг үндсэн чиг үүргийн ажлуудыг хэрэгжүүлэн ажиллалаа.

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулиар Улсын Дээд шүүхийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн багц **3.9** тэрбум төгрөгөөр батлагдсан бөгөөд 2018 оны эхний хагас жилд улсын төвлөрсөн төсвөөс урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилтээр **2.1** тэрбум төгрөг авахаас **2.1** тэрбум төгрөгийн санхүүжилт авч **1.5** тэрбум төгрөгийг зарлага гаргаж, 71%-ийн төсвийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна.

Улсын Дээд шүүхийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2017 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд гарган тайлагнаж, аудит хийлгэх, нэгтгүүлэхээр Үндэсний Аудитын газар, Сангийн яамны Төрийн сангийн газруудад тус тус хүргүүлсэн.

Үндэсний Аудитын газраас “Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн төсвийн 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр санхүүгийн байдал, орлогын дэлгэрэнгүй тайлан, өмчийн өөрчлөлт болон мөнгөн гүйлгээний тайланг материаллаг зүйлсийн хувьд Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, УСНББОУС-д нийцүүлж, Сангийн сайдын баталсан бодлого, журам, зааврын дагуу үнэн, бодитой,

шударга илэрхийлсэн тул “Зөрчилгүй” санал дүгнэлт гаргаж бидний ажлыг дүгнэлээ.

Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3.1 дэх хэсэгт заасны дагуу дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд суурилсан Улсын Дээд шүүхийн 2019 оны урсгал төсвийг **6.8** тэрбум төгрөг, хөрөнгө оруулалтын төсвийг **21.6** тэрбум төгрөг буюу нийт **28.4** тэрбум төгрөгөөр төлөвлөж, хязгаарын саналыг боловсруулж холбогдох газарт хүргүүлээ.

Батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хяналтын шатны шүүхийн хэвийн ажиллагааг хангахад зарцуулсан бөгөөд сургалт семинар, тэмцээн уралдаан зохион байгуулах, зочин төлөөлөгч хүлээн авах, томилолтоор ажиллах зэрэг үйл ажиллагааны зардалд **138.6** сая төгрөг, шүүхийн ахмад ажилчдыг хүлээн авах, шагнал урамшуулал, тэтгэмжийн зардалд **6.0** сая төгрөгийн зардал гаргасан байна.

Шүүхийн тамгын газрын үйл ажиллагааны нийтлэг журмын 7.1.3-т “**шүүгч, ажилтныг шаардлагатай тавилга, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээр хангах**” гэж заасны дагуу батлагдсан төсвийн хүрээнд Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газраас зохих зөвшөөрөл авснаар **10.8** сая төгрөгийн тавилга, тоног төхөөрөмж авч үндсэн болон эргэлтийн хөрөнгөнд бүртгэж, ашиглалтад хүлээлгэн өгсөн байна.

Шүүхийн ил тод, нээлттэй байдлыг хангах, хяналтын шатны шүүн таслах ажлыг таниулах, сурталчлах, хэргийн оролцогч, иргэд, хуулийн этгээдэд түргэн шуурхай мэдээлэл хүргэх мэдээлэл сурталчилгааны ажил, вирусны програм суулгах зэрэг ажлуудыг **12.2** сая төгрөгөөр санхүүжүүлээ.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 70, 71, 72, 73 дугаар зүйлд заасны дагуу “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийн тооллого” болохтой холбогдуулан Тамгын газрын даргын 2018 оны 05 дугаар сарын 28-ны өдрийн А/20 дугаар бүхий тушаалаар хөрөнгийн тооллого зохион байгуулах, хэрэгжүүлэх комисс байгуулагдан хагас жилийн хөрөнгийн тооллогыг хийж, нэгдсэн дүнг тайлагнаж, Төрийн өмчийн тооллогын бэлтгэл ажлыг бүрэн хангасан болно.

Мөн “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн нэгдсэн мэдээллийн систем”-ийн програм хангамжид Улсын Дээд шүүхийн 2017 оны жилийн эцсийн хөрөнгийн үлдэгдэл, холбогдох мэдээллийг цаг хугацаанд нь багтаан орууллаа.

Дээрх өмч хөрөнгийн тооллого болон урсгал засварын ажлыг эхлэхтэй холбогдуулж, 2018 оны ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу Улсын Дээд

шүүхийн байрны халаалтын дундын шугамын зарим хэсэг буюу 36м шугамыг шинэчлэх, халаалтын бойлерын удирдлагын хуваарилагч солих, зарим өрөөнүүдийн пар солих зэрэг жижиг засварын ажлуудыг өөрсдийн дотоод нөөцөд тулгуурлаж хийж гүйцэтгэлээ.

Түүнчлэн авто тээврийн хэрэгслүүдийн хэвийн ажиллагааг хангах урсгал засвар хийх, эвдрэл гэмтлүүдийг засварлах, байрны гэрэлтүүлэг, хана таазны жижиг засварууд, газрын хураамж болон даатгал, оношлогоо зэрэг ажилд **15.4** сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

Мөн шүүгч ажилтнуудыг шаардлагатай бичиг хэрэг, хангамжийн материалаар хангах болон бараа материал, шатахууны зардалд **45.0** сая төгрөгийн зарлага гаргаж 2018 оны эхний хагас жилийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлуудыг батлагдсан төсвийн хэмжээнд санхүүжүүлж, дэмжин ажилласан байна.

Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах ажлын хүрээнд www.shilendans.gov.mn болон Улсын Дээд шүүхийн сайт дахь Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 оны батлагдсан төсөв, сар бүрийн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээ, бүтэн жилийн санхүүгийн тайлан, аудитын дүгнэлт, цалингаас бусад таван сая төгрөгөөс дээш хэмжээтэй зардал зэрэг холбогдох шаардлагатай мэдээ, мэдээллүүдийг цаг тухай бүрт нь хуулийн хугацаанд оруулах, шүүхийн 2018 оны худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг e-procurement.mn сайт дээр байршуулах зэргээс гадна холбогдох тайлан, мэдээг гаргаж Сангийн яам болон бусад газруудад хуулийн хугацаанд хүргүүлэн ажиллаж байна.

3.5. Шүүхийн зохион байгуулалтын чиглэлээр:

Тус хэлтэс нь шүүн таслах ажиллагааг хэвийн, тасралтгүй явуулах нөхцөлийг хангах ажлыг зохион байгуулан, шүүх хуралдааны танхим, техник, зохион байгуулалтын бэлтгэлийг хангах, хяналтын шатны шүүх хуралдааны тогтоол, шүүгчийн захирамжийн төсөл боловсруулах, ёсчлуулах, тэдгээрийг www.shuukh.mn болон www.supremecourt.mn цахим хуудсанд байршуулах, шүүх хуралдааны тэмдэглэл хөтлөх, ёсчлуулах, шүүх хуралдааныг дуу болон дүрс бичлэгээр баталгаажуулах, шүүн таслах ажиллагааны 2018 оны хагас жилийн тайлан мэдээ гаргах ажлыг зохион байгуулан, хуульд заасан бусад чиг үүргийг гүйцэтгэжээ.

Танхимын тэргүүний туслах, шүүгчийн туслах, шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга нарын ажлын зохион байгуулалт, хэргийн хөдөлгөөний аргачлал,

албан хэрэг хөтлөлт, цахим санд шүүхийн шийдвэр нийтлэх журмын хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна.

2017 онд Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэгдсэн тогтоолыг www.shuukh.mn сайтад бүрэн байршуулсан.

Мөн Улсын Дээд шүүхийн вэб сайтад “хяналтын шатны шүүх хуралдааны зар, тойм, статистик мэдээ”-г тус тус тогтмол байршуулж байна.

Тайлангийн хугацаанд Цагдаагийн байгууллагаас шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн, шүүх хуралдаанд оролцогчдын аюулгүй байдлыг хангаж шүүх хуралдааны журам сахиулан ажиллах хугацаанд Б.Батдэлгэр, Б.Өлзийбуян, Г.Шийлэгдамба, Б.Дашзэвэг, Гаалийн байцаагч нарт холбогдох эрүүгийн хэрэг, намуудын бүртгэл хүсэлт зэргийг шийдвэрлэсэн онцлох шүүх хуралдаанууд болж өнгөрлөө.

Мөн хугацаанд тус хэлтэст иргэн, албан тушаалтан, байгууллагаас ирүүлсэн нийт 93 албан бичиг, өргөдөл, гомдол, хүсэлтийг зохих журмын дагуу хүлээн авч, судлан холбогдох албан тушаалтанд танилцуулан, хуулийн хугацаанд нь шийдвэрлэж, хариуг хүргүүлсэн байна.

Шүүхийн захиргааны тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2-т заасан чиг үүргийн дагуу /шүүгчийн туслахууд/ шүүгчид хуваарилагдсан хэрэг, маргааны талаарх бичиг баримтын бүрдлийг судалж, хэрэг маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай холбогдуулан шүүгчээс даалгасан ажиллагааг гүйцэтгэх, техник зохион байгуулалтын туслалцаа үзүүлэх, шаардлагатай хууль тогтоомжийн талаар мэдээлэл бэлтгэх, хуралдааны бэлтгэл, зохион байгуулалтыг хангах зэрэг ажлуудыг гүйцэтгэжээ.

Шүүхийн захиргааны тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.2-т заасан чиг үүргийн дагуу /шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга нар/ шүүх хуралдааны техник, зохион байгуулалтын бэлтгэлийг хангаж эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн нийт **1771** шүүх хуралдааны тэмдэглэл хөтөлж, шүүх хуралдааныг дуу болон дүрс бичлэгээр баталгаажуулж, шүүх хуралдааны тэмдэглэлийг хэргийн оролцогчдод хуульд заасан хугацаанд танилцуулан, шүүгчээр баталгаажуулж, хэргийн материалд хавсаргажээ.

Улсын Дээд шүүхийн шүүн таслах, шүүхийн нийтлэг үйлчилгээний ажлыг хэвийн, тасралтгүй явуулах нөхцөлийг ханган, цахим санд хяналтын шатны шүүх хуралдааны зар, тойм **1926** байршуулж, хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцэгдсэн эрүүгийн **281**, иргэний **1043**, захиргааны **283** тогтоолоос хууль,

журамд заасан зарчмыг баримтлан шүүхийн шийдвэрийн цахим санд байршуулсан байна.

3.6. Шүүхийн хэвлэл мэдээллийн чиглэлээр:

Тус хэлтэс нь Улсын Дээд шүүхийн шүүн таслах болон бусад үйл ажиллагааны талаар давхардсан тоогоор өдөр тутмын сонинд **65**, телевизэд **116**, радиод **40**, вэб сайтуудад **258** мэдээ, мэдээлэл бэлтгэн нийтлүүлж нэвтрүүлжээ.

Мөн телевизүүдийн урсдаг мэдээгээр давхардсан тоогоор **84** мэдээг олон нийтэд хүргэсэн байна.

3.6.1. Телевизийн нэвтрүүлгийн хувьд:

Иргэний хэрэг маргаантай холбоотой сэдвээр Монголын Үндэсний олон нийтийн телевизийн “Эрх зүйн хөтөч” нэвтрүүлэгтэй хамтран Өв залгамжлалын маргааны сэдвээр Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч Д.Золзаяагийн ярилцлага, мөн сэдвээр хэвлэлийн хэлтсээс бэлдэж өгсөн зохиомжит нэвтрүүлгийг 2018 оны нэгдүгээр сард;

Улсын Дээд шүүхийн шүүгч **Г.Банзрагч** Захиргааны ерөнхий хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн ярилцлага “25-р суваг” телевизийн мэдээллийн хөтөлбөрөөр /2018.06.21/ олон нийтийн хүртээл болгожээ.

3.6.2. Сонин, сайтын нийтлэлийн хувьд:

Шүүхийн талаар бодит ойлголт олон нийтэд хүргэх үүднээс шүүх, шүүгчийн үйл ажиллагаа, шүүхийн шийдвэртэй холбоотой давхардсан тоогоор ярилцлага, нийтлэл, мэндчилгээ, хагас жилийн шүүн таслах ажлын дэлгэрэнгүй мэдээлэл нийт **30**-ыг сонин сайтад нийтлүүлжээ.

3.7. Ерөнхий шүүгчийн ажлын алба:

Тус алба нь тайлангийн хугацаанд нийт **143** албан бичиг, **32** өргөдөл, гомдол хүлээн авч, хуулийн хугацаанд нь хариу өгчээ.

Ерөнхий шүүгчид гаргасан гомдлыг үндэслэн Ерөнхий шүүгчийн ажлын алба эрүүгийн **46**, захиргааны **61**, нийт **107** хэрэг хүлээн авч, Ерөнхий шүүгчид танилцуулж, хариу өгсөн байна.

Ажлын албаны дарга, Бичиг хэрэг, өргөдөл гомдол хариуцсан шинжээчийг байлцуулан хэргийн оролцогчид болон иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын төлөөлөгч **46** хүнийг сар бүрийн **4** дүгээр **7** хоногийн **пүрэв** гарагт болон хөдөө орон нутгаас ирсэн иргэдийг тухайн өдөрт нь хүлээн авч уулзан санал

хүсэлтийг нь сонсож, тэдний санал, хүсэлтийг Ерөнхий шүүгчид тухай бүрт нь танилцуулж, зохих хариуг өгчээ.

Улсын Дээд шүүх цагаатгалын үнэмлэх олгох талаар хэлмэгдэгчдийн төрөл садан болон Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах салбар комиссуудаар дамжуулан **30** өргөдөл, хүсэлтийг хүлээн авч нийтдээ шинээр **11** үнэмлэх олгож, **12** үнэмлэх нөхөн олгожээ.

3.8. Шүүхийн Гадаад арга хэмжээний чиглэлээр:

Шүүхийн гадаад харилцаа жилээс жилд өргөжин тэлж шүүгч, ажилтнууд тив дэлхийн болон олон улсын бүсийн чуулга уулзалт, эрдэм шинжилгээний бага хуралд оролцож, шүүн таслах ажиллагааны талаарх туршлага судлах ажил өргөжсөөр байна. Тухайлбал:

- шүүгч **Х.Батсүрэн** Бүгд Найрамдах Турк Улсын Хяналтын шатны шүүх байгуулагдсаны 150 жилийн ойн арга хэмжээний хүрээнд тус улсын Анкара хотноо 2018 оны 3 дугаар сарын 6-10-ны өдрүүдэд “**Бүгд Найрамдах Турк Улсын Хяналтын шатны шүүх байгуулагдсаны 150 жил**” сэдэвт олон улсын хуралд;

- Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн **М.Батсуурь** Бразил улсын Дээд шүүх, Дэлхийн Байгаль Орчны Эрх Зүйн Комисс (WCEL)-оос хамтран Бразил улсын Бразилиа хотноо 2018 оны 3 дугаар сарын 19-23-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан “**Дэлхийн Усны эрх зүйн 8 дугаар**” сургалт, форумд;

- Эрүүгийн хэргийн танхимын тэргүүн **Б.Цогт**, Улсын Дээд шүүхийн шүүгч **Д.Цолмон**, **Б.Мөнхтуяа**, Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч **Д.Батбаатар**, Нийслэлийн эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүх шүүгч **М.Пүрэвсүрэн**, Нийслэлийн иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч **И.Ичинхорлоо**, Чингэлтэй дүүргийн эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч **Б.Мөнхбаяр** нар Испанийн Вант Улсын Дээд шүүх, Шүүхийн сургуулиас 2018 оны 03 дугаар сарын 19-23-ны өдрүүдэд Испанийн Вант Улсын Мадрид, Барселон хотноо зохион байгуулсан Монгол Улсын шүүхийн шүүгч нарт зориулсан ээлжит сургалтад;

- шүүгч **Б.Батцэрэн** Австри Улсын Вен хотноо, НҮБ-ийн Мансууруулах бодис гэмт хэрэгтэй тэмцэх албанаас 2018 оны 04 дүгээр сарын 09-10-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдах “**Шүүх эрх мэдлийн халдашгүй байдлын асуудлаарх дэлхийн сүлжээний нээлт**” сэдэвт олон улсын чуулга уулзалтад;

- шүүгч **Д.Мөнхтуяа** Бүгд Найрамдах Турк Төрийн зөвлөл байгуулагдсаны 150 жилийн ойн арга хэмжээний хүрээнд тус улсын Анкара хотноо 2018 оны 5 дугаар

сарын 09-13-ны өдрүүдэд **“Бүгд Найрамдах Турк Төрийн зөвлөл байгуулагдсаны 150 жил ба Захиргааны шүүх”** сэдэвт олон улсын хуралд;

- Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн **М.Батсуурь**, Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааны албаны даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч **Д.Тулга** нар БНХАУ-ын Ардын Дээд шүүхээс тус улсын Бээжин хотноо 2018 оны 5 дугаар сарын 23-27-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан **“Шанхайн хамтын ажиллагааны байгууллагын гишүүн орнуудын Дээд шүүхийн тэргүүн нарын XIII хурал”**-д оролцож, Шүүхийн хамтын ажиллагаа сэдэвт илтгэл, Монгол Улсын Дээд шүүх болоод БНХАУ-ын Ардын Дээд шүүх хоорондын хамтын ажиллагааны санамж бичгийг үзэглэлээ;

- Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааны даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч **Д.Тулга** БНХАУ-ын Бээжин хотноо 2018 оны 6 дугаар сарын 12-15-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан **“Монгол Улс, БНХАУ-ын Гадаад хэргийн яамд хоорондын Консулын зөвлөлдөх уулзалт”**-д тус тус оролцжээ.

Гадаад хамтын ажиллагааны хүрээнд:

Улсын Дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимын тэргүүн **М.Батсуурь**, Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааны даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч **Д.Тулга** нар Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын хүний эрх, ундны усны аюулгүй байдал, ариун цэврийн байгууламжийн асуудал хариуцсан Тусгай илтгэгч Лео Хеллертэй 2018 сарын 4 дүгээр сарын 23-ны өдөр тус тус хүлээн авч уулзлаа

Шүүхийн даалгаврын хүрээнд:

Шүүхийн даалгавар буюу эрх зүйн туслалцааг хилийн чандад илгээх болон хилийн чанадаас ирсэн хүсэлтийг Иргэний хэргийн хувьд хариуцах Дээд шатны байгууллага нь Улсын Дээд шүүх бөгөөд гадаад улсад нийт 10 шүүхийн даалгавар илгээснээс БНСУ-д 6, БНХАУ, Унгар, Итали, ОХУ, Япон Улсуудад тус тус 1 шүүхийн даалгавар илгээгээд байгаагаас БНСУ-д илгээсэн 4, Унгар болон Япон улсуудад илгээсэн шүүхийг даалгаврын хариу ирсэн байна.

Харин гадаад улсаас БНСУ 1 шүүхийн даалгавар ирснийг харьяалах шүүхэд хүргүүлэн гүйцэтгүүлэх арга хэмжээг авсан байна.

Гадаад харилцаа хамтын ажиллагааны албаны бусад чиг үүргийн хүрээнд:

Гадаад харилцааны асуудлаар хийх уулзалт, зөвлөгөөний бэлтгэлийг урьдчилан хангаж, удирдлагыг тухайн асуудлаарх шаардлагатай мэдээллээр ханган Ерөнхий шүүгч болон шүүгчдийг гадаадын зочид, төлөөлөгчидтэй уулзах үед орчуулагчаар ажилласан байна.

Гадаадын байгууллага, иргэдээс ирсэн албан бичиг, захидал, зохиол, бусад материалыг монгол хэлнээ хөрвүүлэн, Ерөнхий шүүгчид танилцуулсан, Ерөнхий шүүгчээс гадаадын байгууллага, иргэдэд явуулж буй албан бичиг, захидал, урилгыг англи хэл дээр хөрвүүлжээ.

Бусад улс орны шүүхийн үйл ажиллагааны туршлага судалж, манай улс оронд нэвтрүүлж болох зүйлийг хэрэгжүүлэх талаар анхаарал хандуулан ажиллаж байна.

3.10. Шүүхийн сургалт, семинарын чиглэлээр:

Эрүүгийн хэргийн танхим

Улсын Дээд шүүхээс 2018 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдрөөс 02 дугаар сарын 01-ний өдрүүдэд анхан болон давж заалдах шатны нийт шүүхүүдийн Ерөнхий шүүгч нарын дунд зохион байгуулсан “Шүүн таслах ажиллагаа, шүүхийн шийдвэрийн талаарх практик” сэдэвт сургалт-уулзалт, ярилцлагад Танхимын тэргүүн **Б.Цогт** “Эрүүгийн хэргийн шүүн таслах ажиллагааны 2017 оны алдаа зөрчлийн тойм”, шүүгч **С.Батдэлгэр** “Эрүүгийн хуулийн ерөнхий ангийн зарим зүйл, заалтыг хэрэглэх талаар”, шүүгч **Б.Батцэрэн** “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн талаар”, шүүгч **Д.Ганзориг** “Хууль буцаан хэрэглэх тухай”, шүүгч **Ч.Хосбаяр** “Зөрчлийн тухай хууль болон Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн талаар”, шүүгч **Д.Эрдэнэбалсүрэн** “Гэм буруугаа хүлээн зөвшөөрсөн хүнд оногдуулах хорих ялыг хөнгөрүүлэх, хорих ялаас чөлөөлөх, албадлагын арга хэмжээ хэрэглэх тухай” сэдвээр тус тус хичээл заажээ.

Эрүүгийн хэргийн танхимын шүүгч нар 2018 оны 5 дугаар сарын 10, 14-ний өдрүүдэд Нийслэл болон Төв аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхүүдийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай “Шүүн таслах ажиллагаа, шүүхийн шийдвэрийн талаарх практик” сэдэвт уулзалт-ярилцлагад хийж,

Танхимын тэргүүн **Б.Цогт** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-06-ны өдрүүдэд Дорнод, Хэнтий аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Ч.Хосбаяр** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-05-ны өдрүүдэд Баян-Өлгий аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 06-07-ны өдрүүдэд Ховд аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 12-15-ны өдрүүдэд Завхан, Говь-Алтай аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Д.Эрдэнэбалсүрэн** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-09-ний өдрүүдэд Булган, Орхон Дархан, Хөвсгөл, Сэлэнгэ аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Б.Батцэрэн** 2018 оны 6 дугаар сарын 03-05-ны өдрүүдэд Өмнөговь аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 05-07-ны өдрүүдэд Дундговь аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 08-10-ны өдрүүдэд Дорноговь аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Д.Ганзориг** 2018 оны 6 дугаар сарын 05-07-ны өдрүүдэд Архангай, Баянхонгор, Өвөрхангай аймаг дахь Эрүүгийн хэргийн анхан шатны болон давж заалдах шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай уулзалт ярилцлага зохион байгуулж, шүүн таслах ажиллагааны практикийг судалж, шүүн таслах ажиллагааг нэг мөр хэрэгжүүлэх талаар санал солилцож оролцлоо.

2018 оны 3 дугаар сарын 29-ний өдөр Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс зохион байгуулсан “Шүүгчийн ёс зүй” сэдэвт сургалтад шүүгч **Б.Батцэрэн, Д.Ганзориг, Ч.Хосбаяр, Д.Эрдэнэбалсүрэн** нар хамрагдсан байна.

2018 оны 4 дүгээр сарын 10-ны өдөр Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулсан “Эрүүгийн хэрэг дэх эрх зүйн харилцан туслалцаа-хамтын ажиллагаа” сэдэвт хэлэлцүүлэгт шүүгч **Ч.Хосбаяр** “Эрүүгийн хэргийн талаар эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх гэрээ, олон улсын гэрээний үндсэн дээр олж авсан баримтыг нотлох баримтын хэмжээнд үнэлэх шүүхийн практик” сэдэвт илтгэл хэлэлцүүлжээ.

Иргэний хэргийн танхим

2018 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдрөөс 02 дугаар сарын 01-ний өдрүүдэд Улсын Дээд шүүхээс зохион байгуулсан “**Шүүн таслах ажиллагаа, шүүхийн шийдвэрийн талаарх практик**” сэдэвт сургалт-уулзалт ярилцлагад Танхимын тэргүүн **Х.Сонинбаяр** “2017 онд улсын хэмжээнд болон Хяналтын шатны иргэний хэргийн шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн иргэний хэрэг, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны алдаа зөрчлийн тойм, анхаарах асуудал” сэдвээр, шүүгч **Г.Алтанчимэг** “Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаас магадлалыг бүхэлд нь

буюу зарим хэсгийг хүчингүй болгож, шийдвэрийг хэвээр үлдээсэн, өөрчлөлт оруулсан үндэслэл, нотлох баримтыг хуульд заасан журмын дагуу үнэлэх” шүүгч **Ц.Амарсайхан** “Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаас шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, хэргийг дахин хэлэлцүүлэхээр анхан болон давж заалдах шатны шүүхэд буцаасан үндэслэл, хуулиар тогтоосон хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам, хуулийг зөв хэрэглэхэд анхаарах талаар”, шүүгч **П.Золзаяа**, **Г.Цагаанцоож** нар “Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар шийдвэрлэгдсэн Шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааны гомдолтой хэргийн судалгаа, алдаа зөрчлийн тойм. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль /2017 он/ зарим заалтыг зөв хэрэглэх талаар” сэдвээр, шүүгч **Д.Цолмон** “Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаас шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгож, хэргийг буюу нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгосон үндэслэл, ИХШХШТХ-ийн 117, 106 дүгээр зүйлийн практик хэрэглээ” сэдвээр, шүүгч **Х.Эрдэнэсүвд** “Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны хугацааны талаарх судалгаа, дүгнэлт” сэдвээр тус тус сургалт явуулжээ.

2018 оны 05 дугаар сарын 11-ний өдөр Улсын Дээд шүүхийн Иргэний хэргийн танхим “Иргэний хэргийн шүүн таслах ажиллагааны практик” сэдвээр анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчтэй хийх уулзалт-ярилцлага”-ын хүрээнд Төв аймгийн Эрүү, Иргэний хэргийн давж заалдах, Багахангай-Налайх, Багануур дүүргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч нартай;

2018 оны 5 дугаар сарын 09-ний өдөр Нийслэлийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхүүдийн шүүгч нартай,

2018 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр Нийслэлийн Иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч нартай уулзалт-ярилцлагыг тус тус зохион байгууллаа.

Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн 2018 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрийн 213 дугаар захирамжаар баталсан “**Шүүн таслах ажиллагааны практик судлах, анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч нартай хийх уулзалт, ярилцлага**”-ын удирдамжийн дагуу:

Танхимын тэргүүн **Х.Сонинбаяр** 2018 оны 6 дугаар сарын 03-07-ны өдрүүдэд Өмнөговь, Дундговь аймаг дахь Иргэний хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Ц.Амарсайхан** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-07-ны өдрүүдэд Баян-Өлгий, Ховд аймаг дахь Иргэний хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 12-15-ны өдрүүдэд Завхан, Говь-Алтай аймаг дахь Иргэний хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Г.Алтанчимэг** 2018 оны 6 дугаар сарын 05-07-ны өдрүүдэд Архангай, Баянхонгор, Өвөрхангай аймаг дахь Иргэний хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **П.Золзаяа** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-09-ний өдрүүдэд Булган, Орхон Дархан, Хөвсгөл, Сэлэнгэ аймаг дахь Иргэний хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Г.Банзрагч** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-06-ны өдрүүдэд Дорнод, Сүхбаатар аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Б.Ундрах** 2018 оны 6 дугаар сарын 05-08-ны өдрүүдэд Дорнод, Хэнтий, Сүхбаатар аймаг дахь Иргэний хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Х.Эрдэнэсүвд** 2018 оны 6 дугаар сарын 08-10-ны өдрүүдэд Дорноговь, Говьсүмбэр аймаг дахь Иргэний хэргийн анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай уулзалт ярилцлага тус тус зохион байгуулжээ.

Иргэний хэргийн танхимын нийт шүүгч нар 2018 оны 3 дугаар сарын 30-ны өдөр Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс зохион байгуулсан “Шүүгчийн ёс зүй” сэдэвт;

2018 оны 4 дүгээр сарын 23-27-ны өдрүүдэд ХБНГУ-ын Бавари мужийн Ньурнберг хот дахь Дээд шүүхийн шүүгч асан **Ё.Кают** багш удирдан явуулсан “Бусдын эзэмшил, ашиглалтад хөрөнгө шилжүүлэхтэй холбогдсон гэрээний эрх зүй ба Иргэний хуулийн хэрэглээ” сэдэвт сургалтад тус тус хамрагдаж,

2018 оны 5 дугаар сарын 30-ны Гэр бүлийн тухай /шинэчилсэн найруулга/ хуулийн төсөл боловсруулахтай холбоотойгоор Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн байранд өдөр хурал, хэлэлцүүлэгт оролцжээ.

Захиргааны хэргийн танхим

Улсын Дээд шүүхээс 2018 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдрөөс 02 дугаар сарын 01-ний өдрүүдэд анхан болон давж заалдах шатны нийт шүүхүүдийн Ерөнхий шүүгч нарын дунд зохион байгуулсан “Шүүн таслах ажиллагаа, шүүхийн шийдвэрийн талаарх практик” сэдэвт сургалт-уулзалт, ярилцлагад Танхимын тэргүүн **М.Батсуурь** “Захиргааны ерөнхий хуулийг шүүхэд хэрэглэж буй практик хэлэлцүүлэг”, Танхимын тэргүүн **М.Батсуурь**, шүүгч **Л.Атарцэцэг** нар

“Захиргааны хэргийн шүүн таслах ажиллагааны 2017 оны алдаа зөрчлийн тойм”, шүүгч **Б.Мөнхтуяа**, **П.Соёл-Эрдэнэ** нар “Төрийн албаны маргаан шийдвэрлэхэд тулгамдаж буй асуудал болон эрх зүйн шинэчлэл” сэдвээр;

2018 оны 3 дугаар сарын 09-ний өдөр шүүгч **П.Соёл-Эрдэнэ** Монголын Хуульчдын холбооноос зохион байгуулсан сургалтад “**Захиргааны хэргийн шүүхэд гаргах нэхэмжлэлийн төрлүүд, захиргааны хэргийн шүүхийн хяналтын цар хүрээ**” сэдвээр тус тус хичээл заажээ.

Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн 2018 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрийн 213 дугаар захирамжаар баталсан “**Шүүн таслах ажиллагааны практик судлах, анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч нартай хийх уулзалт, ярилцлага**”-ын удирдамжийн дагуу:

шүүгч **Л.Атарцэцэг** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-09-ний өдрүүдэд Булган, Орхон Дархан, Хөвсгөл, Сэлэнгэ аймаг дахь захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Г.Банзрагч** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-06-ны өдрүүдэд Дорнод, Сүхбаатар аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 06-08-ны өдрүүдэд Хэнтий аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Д.Мөнхтуяа** 2018 оны 6 дугаар сарын 08-10-ны өдрүүдэд Дорноговь аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгчид, Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сум дахь сум дундын шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгчид, Говьсүмбэр аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Б.Мөнхтуяа** 2018 оны 6 дугаар сарын 05-07-ны өдрүүдэд Архангай, Баянхонгор, Өвөрхангай аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **П.Соёл-Эрдэнэ** 2018 оны 6 дугаар сарын 04-05-ны өдрүүдэд Баян-Өлгий аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 06-07-ны өдрүүдэд Ховд аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 12-15-ны өдрүүдэд Завхан, Говь-Алтай аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

шүүгч **Ч.Тунгалаг** 2018 оны 6 дугаар сарын 03-05-ны өдрүүдэд Өмнөговь аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай;

2018 оны 6 дугаар сарын 05-07-ны өдрүүдэд Дундговь аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай уулзалт ярилцлага тус тус зохион байгуулжээ.

Танхимын тэргүүн **М.Батсуурь** 2018 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдөр Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын хүний эрх, ундны усны аюулгүй байдал, ариун цэврийн байгууламжийн асуудал хариуцсан Тусгай илтгэгч Лео Хеллертэй уулзалт ярилцлага;

шүүгч **Г.Банзрагч** 2018 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдөр MN-25 дугаар суваг телевизэд “Захиргааны ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл”-ийн талаар уулзалт ярилцлага тус тус зохион байгуулжээ.

2018 оны 3 дугаар сарын 17-ны өдөр Монголын Хуульчдын холбооны Хуульчийн үргэлжилсэн сургалтын асуудал эрхэлсэн хорооноос зохион байгуулсан сургагч багш нарт зориулсан сургалт хэлэлцүүлэгт шүүгч **Г.Банзрагч** “Хуульчийн үргэлжилсэн сургалтын зорилго, үр нөлөө” сэдэвт хэлэлцүүлгийн чиглүүлэгчээр;

2018 оны 6 дугаар сарын 14-ний өдөр Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн 25 жилийн ойд зориулсан “Шүүхийн захиргааны хөгжлийн чиг хандлага: чиг үүрэг ба загвар” сэдэвт онол практикийн Олон улсын бага хуралд шүүгч **Ч.Тунгалаг**, **Д.Мөнхтуяа** нар оролцож, Танхимын тэргүүн **М.Батсуурь** “Шүүх эрх мэдэл ба иргэдийн итгэл” сэдэвт салбар хуралдааны панелистаар, шүүгч **Г.Банзрагч** “Шүүхийн захиргааны чиг үүрэг ба загвар” сэдэвт салбар хуралдааны панелистаар;

2018 оны 6 дугаар сарын 19-ний өдөр Монгол Хуульчдын холбооноос зохион байгуулсан “Хуульчдын форум-2018”-ын “Олон улсын хуульчдын Байгаль орчныг хамгаалахад гүйцэтгэх үүрэг, чиг хандлага, шаардлагатай мэдлэгийн түвшин” сэдэвт салбар хуралдаанд **Танхимын тэргүүн М.Батсуурь** панелистаар;

шүүгч **Д.Мөнхтуяа** “Хараат бус шүүх ба хууль дээдлэх ёс” сэдэвт салбар хуралдааны панелистаар;

шүүгч **Г.Банзрагч** “Чанартай хууль зүйн боловсрол: магадлан итгэмжлэл ба үргэлжилсэн сургалт” сэдэвт салбар хуралдааны панелистаар тус тус оролцжээ.

2018 оны 1 дүгээр сарын 08-ны өдөр шүүгч **Л.Атарцэцэг**, **Х.Батсүрэн**, **П.Соёл-Эрдэнэ**, **Б.Мөнхтуяа** нар Япон Улсын Нагояагийн их сургуулиас санаачлан Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн, МУИС-ын Хууль зүйн сургууль, Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүх хамтран зохион байгуулсан

“ЗХШХША-ны хөгжил: Захиргааны хяналтаас шүүхийн хамгаалал руу шилжсэн үү” сэдэвт лекцэнд оролцож, шүүгч **Д.Мөнхтуяа** шүүмж хэлжээ.

Мөн 2018 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр шүүгч **Л.Атарцэцэг, Г.Банзрагч, Ч.Тунгалаг, П.Соёл-Эрдэнэ** нар Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнд зохион байгуулагдсан доктор Юрген Харбихын лекцэнд хамрагдсан байна.

2018 оны 03 дугаар сарын 29-ний өдөр шүүгч **Л.Атарцэцэг, Г.Банзрагч, Б.Мөнхтуяа, Ч.Тунгалаг, П.Соёл-Эрдэнэ** нар Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлөөс зохион байгуулсан “Шүүгчийн ёс зүй” сэдэвт сургалтад;

2018 оны 5 дугаар сарын 16-ны өдөр шүүгч **Д.Мөнхтуяа** Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээс зохион байгуулсан “Эрх зүй ба эдийн засаг” эрдэм шинжилгээний бага хуралд тус тус оролцсон байна.

Шүүгч **Г.Банзрагч** Монголын Хуульчдын холбооны Хуульчийн үргэлжилсэн сургалтын асуудал эрхэлсэн хорооны хуралд 4 удаа оролцож, Танхимын тэргүүн **М.Батсуурь**, шүүгч **Д.Мөнхтуяа** нар Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн мэргэшлийн хорооноос зохион байгуулсан шүүгчийн сонгон шалгаруулалтын шалгалт авчээ.

Тамгын газар

Тамгын газар нь 2018 оны 1 дүгээр сарын 31-нээс 2 дугаар сарын 01-ний өдрүүдэд анхан болон давж заалдах шатны нийт шүүхүүдийн Ерөнхий шүүгч нарт “**Шүүн таслах ажиллагаа, шүүхийн шийдвэрийн талаарх практик**” сэдэвт сургалт-уулзалт, ярилцлага;

2018 оны 6 дугаар сарын 04-15-ны өдрүүдэд Зүүн, Баруун, Хангайн, Говийн, Төвийн бүсийн шүүхүүдийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нартай хийх уулзалт-ярилцлагыг амжилттай зохион байгууллаа.

2018 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдөр Монгол банктай хамтран “Төв банк ба валютын ханш, түүнд нөлөөлөх хүчин зүйл, олон улсын туршлага” сэдвээр сургалт;

хот суурин газрын авто замын түгжрэл, агаарын бохирдлыг бууруулах, иргэдийг эрүүл амьдралын хэвшилд сургах, эмийн хэрэглээг багасгаж эрүүл амьдралыг чухалчлах “Унадаг дугуйн соёл”-ыг нэвтрүүлэх зорилгоор “Тайван байк” ХХК-тай хамтран “Дугуйтай монгол” төслийн талаар мэдээлэл;

2018 оны 5 дугаар сарын 02-ны өдөр Тагнуулын Ерөнхий газартай хамтран “Төрийн болон албаны нууцын тухай” хууль тогтоомжийн талаарх сургалтыг зохион байгуулж төрийн захиргааны болон үйлчилгээний ажилтан, албан хаагчдыг хамруулжээ.

**МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД
ШҮҮХИЙН ТАМГЫН ГАЗАР**
2018 оны 6 дугаар сарын 25-ны өдөр

Улаанбаатар хот
Чингэлтэй дүүрэг
Ж.Самбуугийн гудамж
Дээд шүүхийн байр

Утас: (976) - 51-261698

И-мэйл: info@supremecourt.mn
